

KIR. KÖZJEGYZŐK
KÖZLÖNYE

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

Felelős szerkesztő:
FEKETE LÁSZLÓ DR.
budapesti kir. közjegyző.

KIADJA
A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Megjelenik havonként egyszer
(július és augusztus hónapok kivételével).

BUDAPEST, 1929.
Held János könyvnyomdája II., Margit-körut 7. Telefon Aut.: 536—95.

TARTALOM.

Holitscher Szigfrid dr. budapesti kir. közjegyző: A végrendeleti öröklés a Magánjogi Törvénykönyv Javaslatában.

Osgyáni Rónay Károly dr. kir. közjegyző: A Magyar közjegyzőség megalkotása és fejlődése.

Közlemények.

Judicatura.

XXVIII. évfolyam. Budapest, 1929. február hó. 2 szám

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő:

FEKETE LÁSZLÓ DR.

budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Margit-körút 5/a. Tel. Aut. 517—16.

A Kir. Közjegyzők Orsz. Egyesületének ptataktári csekkszámja: 41.951.

A végrendeleti öröklés a Magánjogi Törvénykönyv Javaslatában.

(IV. rész III. cím 1826. §. — 2003. §.)

dr. Holitscher Szigfrid bpesti kir. közjegyző előadása a Magyar Jogászegylet és a Bpesti Ügyvédi Kör 1928. dec. 12-én tartott együttes ülésén.

Folytatás.

Az *utóörökösödés* intézményét a J. fentartja, úgy ahogy azt mai jogunk ismeri, — ha nem is vezethető éppen vissza az ősi magyar jog szerint az első szerzőt az *aquisitumra* nézve megillető, sem időre, sem ízekre nem korlátozott kiváltságos rendelkezési jogra, mely az ősiség eltörlésével elavult és mai végrendeleti öröklési jogunkkal összefüggésbe alig hozható — és ahogy ezen intézményt a legtöbb külföldi törvény is elismeri, ha eltekintünk a franciától, mely csak a szűkebb családban engedi meg és az olasztól, mely egyáltalán semmisnek mond minden hitbizományi helyettesítést. A J. azonban a mainál némileg szigorúbb korlátok közé szorítja az *utóörökösödést*. Mindenekelőtt egy mai jogunkban egyáltalán nem ismert időbeli korlátot, 32 évi fix időhatárt állít fel (2053), amelyen belül, ha az *utóöröklés* meg nem nyílik, az *utóötökösnevezés* hatálytalanná válik, nehogy tehát a lekötés egy átlagos emberéletnél tovább tarthasson. Épen ezen szempontból

azonban ezen időhatár alól több kivételnek van helye, melyek ezen fix határidőt voltaképen tárgytalanná teszik, nevezetesen az utóöröklés beáll, ha az előörökös 32 évvel is élte túl az örökhagyót és annyival inkább, ha az utóörökösödés az előörökös vagy az örökhagyó halálakor már életben lévő utóörökösnek („kortárs“) személyében beálló, tehát okvetlen még életében bekövetkező eseménytől van függővé téve, vagy ha örökhagyó egyáltalán kortársát vagy ennek születendő gyermekét nevezte utóörökösnek. Csak ha az örökös vagy utóörökös jogi személy, alapítvány, amelyben beálló esemény (megszűnés, célváltozás) beláthatatlan időre is terjedhet, nincsen helye a 32 éves idő határtól való eltérésnek. A J. továbbá ezen időhatáron belül is minden körülmények között csak egyszeri utóörökösödést enged meg (2054), hogy a többszörös várománnyal járó complicatiók mindenestre elkerültesse. Az örökhagyó nevezhet ugyan sorrendben több utóörököst, de csak egymás helyettesítésére, míg ha egyikük valóban utóörökössé lett, a további utóörökösnevezés hatálytalanná válik és ezalól kivételt a J. egyáltalán nem enged, sem mint a bizottsági szöveg az örökhagyó szűkebb családja javára, sem pedig, amint azzal különösen régebbi bírói gyakorlatunkban az osztrák jognak az 1852. évi ősiségi párens után is fenmaradt hatása alatt találkozunk, legalább ha örökhagyó kortársairól van szó (C 4706/1890, 308/1892, 4862/1896, 6280/1896, J. g. 28/1905. ellenk. 5603/1912, 4002/1914.) A J. tehát szigorúbb nemcsak mai jogunknál és az előző tervezetknél, melyek közül pl. az első szöveg 32 éven belül a többszöri utóörökösödéseket egyáltalán nem korlátozta, hanem a külföldi törvényeknél is. Így az osztrák törvény szerint időhatár nélkül a kortársak korlátlan számban nevezhetők utóörökösöknek és ha nincs is ilyenekről szó, ingó vagyona kétszeri és csak ingatlanra nézve van csupán egyszeri utóöröklésnek helye, a német ptk. szerint 30 éven belül akárhányszor foghat helyt az utóöröklés, a svájci törvény pedig ugyan szintén csak egyszeri utóöröklést enged, de viszont időhatárt nem ismer. Hogy a vagyon lekötése az általános magánjogi öröklésnél mindenestre korlátozandó, vitán kívül áll, ami azonban nem zárja ki annak megfontolását, vajjon a hitbizományi reformnál a birtokcomplexumokat maximálva, viszont nem volna-e helyes, 1000—2000 holdas hitbizományok alapítását mindenkinek bizonyos általános előfeltételek mellett megengedni. Ez tisztán gazdasági kérdés és ha, mint közelfekvő, az u. n. mo-

dern felfogást szegnék ellene, talán emlékeztetni lehet arra, hogy Angliában, melyre különben olyan szívesen szoktak hivatkozni, még ma is az ingatlanok legnagyobb részére nézve kötött hitbizományszerű öröklési rend áll fenn.

Az utóörökösnevezés rendszerint az örökhagyó kifejezett rendelkezésén alapul, ezenkívül azonban a J. több törvényes értelmezési szabályt is állít fel, amelyekkel egyes gyakran előforduló határozatlan és másképpen nem érthető vagy hatályban nem tartható rendelkezések, hacsak örökhagyó ellenkező akarata nem bizonyítható, utóörökléssé átminősíttetnek. A constructiv utóörökösödés ezen esetei a J. szerint: ha örökhagyó megtiltja örökösének az örökség elidegenítését (ellenk. C. 1922/1914.) vagy az arról való végrendekezést (1915.) (ma is C. 107/1923.), amikor ez más kijelölt személy hijján magának az örökösnek törvényes örökösei, mint hallgatagul nevezett utóörökösök javára szolgál, vagy ha halálakor még meg sem fogant és így öröklésre képtelen embert nevez örökösévé (1916.) (ma is C. 3440/1913.) vagy halálakor még be nem következett halasztó feltétellel vagy kezdő határidővel nevez örököst (1917.), amikor az így részesítettek csak utóörökösöknek tekinthetők és addig törvényes öröklésnek van helye, vagy ha fordítva, bontó feltételhez vagy véghatáridőhöz köti az örökösnevezést (1918.) amikor azután van helye utóöröklés hatályával törvényes öröklésnek. Ide tartozik végül a megilusult hitbizomány-alapításnak utóöröklésre való conversiója is (1919.), amiből mai utóöröklési jogunk az ősiség eltörlése után voltaképpen kiindult. (E. H. 275—277.) A J. ez a felsorolása egyébként nem kimerítő és hallgatag utóörökösnevezést állapíthat meg a szabad ügyletértelmezés sok más lehető rendelkezésében is, pl. ha az örökhagyó örökösének meghagyja, hogy valakit örökösül nevezzen. A leggyakorlatibb eset a születendő gyermekek igen gyakran előforduló, magában véve érvénytelen örökösnevezésének értelmező szabállyal utóörökösnevezésre való convertálása, melyet mai bírói gyakorlatunk (C 10227/1906.) és közvetve tételes törvényeink is, nevezetesen gyámi és örökösödési eljárási törvényünk (1877: XX. 30. §. c., 1894: XVI. 2. §. 18. §. 34. §. 79. §.) elismer, — azzal a lehető ellenkező felfogással szemben, mintha ilyen esetben az volna vélelmezendő, hogy az örökösnevezés az örökhagyó haláláig való legalább megfogantatás feltétele mellett történt. A J. szerint mai jogunkon túlmenve, még életben nem lévő embernek gyerme-

két vagy távolabbi leszármazóját is lehet utóörökösül nevezni, miután a 32 évi határidő úgyis határt szab. A függőség ideje alatt azonban a születendő családjától esetleg egészen távol álló törvényes öröklésnek a J. ha található, nemcsak vélelmezését, hanem egyenesen dispositiv szabály erejével való előírását (1916. 1917.), melyet tehát az örökhagyó csak ellenkező végrendeleti intézkedéssel tehet félre, mai jogunk nem ismeri és az rendszerint nem is fog megfelelni az örökhagyó feltehető akaratának. Ha pl. örökhagyó egyik unokaöccse születendő gyermekeinek hagyja vagyonát, születésükig nyilván csak ezen unokaöccsét illetheti a vagyon élvezete és semmiesetre sem léphet be az örökségbe az egész elágazó család, de viszont az örökhagyó nem gondolva talán arra az esetre, hogy haláláig sem lesz unokaöccsének gyermeke és nem tudva a törvény természetellenes constructiójáról, végrendeletében alig preveniálhat. Ha pedig, mint rendszerint valakinek már élő és még születendő gyermekeit nevezi örökösökké, nem is állhat be a törvényes öröklés, hanem a már élők lesznek egyelőre egyedüli örökösök bizonytalan hányadú utóörökléssel terhelve és örökségükből testvéreiknek ezeknek születésekor, mint örökösársaknak successive megfelelő hányadokat kiadni tartoznak. A J. tehát voltaképpen csak egész kivételesen beállható esetet tesz dispositiv joggá. Az utóöröklés construalásának ellenképe a J.-nak azon értelmezési szabályai, melyekkel szintén örökhagyó feltehető akaratára alapján, viszont félretételek az általa elrendelt utóöröklés, így ha gyermektelen ivadékának nevez utóörököst és az gyermek hátrahagyásával hal el (1920), anélkül azonban, hogy ily módon örökbefogadással is megíúsítható volna az utóöröklés vagy végrendekezésre képtelen ivadéka helyére nevez utóörököst és az utóbb végrendekezésre képes lesz (1921.)

Már az utóöröklési constructiókból kitűnik, de a J. külön ki is mondja (2052), hogy az utóörökösnek, nem mint az örökösnek már az örökhagyó halálakor, hanem csak az utóörökösödés beálltakor kell életben lennie, ideértve a jogi személy, alapítvány jogképességét is, mely utóbbira azonban külön szabály (95) egyuttal kimondja, hogy a végrendeletileg létesített alapítvány a hatósági megerősítés előtt is úgy szerzi meg az örökséget, mintha már az alapító halála előtt létrejött volna, tehát nem mint utó-, hanem mint közvetlen örökös. Az utóörökösnek azonban nem kell az utóöröklés megnyiltakor okvetlen még életben is lennie, hanem az

örökhagyó halálával megszerzett utóörökösi várománya, ha utóbb az utóörökösödés beállta előtt meghal, kétség esetén az ő örökösére átszáll (2052). Az átszállás rendszerint vitás kérdésében tehát, míg mai bírói gyakorlatunk ingadozó és inkább az átszállás ellen foglal állást (C 6007/1903, 111/905, 4539/907.), hacsak az utóörökös lemenői az örökhagyóval törvényes vérségi kapcsolatban nem állanak (C. 1024/1923.), aminthogy eljárási törvényünkben is erre lehet következtetni (1894: XVI. t. c. 79. §.) és az első tervezet is ehhez csatlakozott, addig a J. fordítva az átszállást vélelmezi, ami az esetek túlnyomó többségében meg is fog egyezni örökhagyó szándékával, nemcsak minden kétséget kizáróan abban a rendszerinti esetben, ha az utóörökösnevezés azt a célt szolgálja, hogy a csupán saját személyében részesített kivánt örökös pl. házastárs után a vagyon ne az idegen családnak, hanem az örökhagyó saját rokonságának jusson, amikor tehát örökhagyó nyilván nem csupán a kijelölt rokon személyét, hanem ennek legalább törvényes örökösait mindenestre elsősorban akarta részesíteni, de épp úgy az utóöröklés elképzelhető másik alapesetében is, ha ugyanis csupán maga a vagyonfentartás volt örökhagyó célja és ezért korlátozta pl. könnyelmű gyermekét, ahogy történni szokott — már élő és még születendő leszármazóinak, ilyenek hiányában testvéreinek utóöröklésével, amikor tehát az örökös és az utóörökös örökösai rendszerint úgyis egy személyben találkoznak.

Az előörökös és az utóörökös jogviszonyát a J. némileg szokatlanul kiemeli az utóöröklés fejezetéből és az öröklés jogi hatásairól szóló utolsó címbe, annak az örökösök jogi helyzetét általában tárgyaló fejezetébe helyezi át. Itt az előörökös jogi helyzetét, nevezetesen, hogy tulajdonosnak vagy csupán haszonélvezőnek tekintendő-e, a J. elméleti szabállyal nem írja körül, hanem megelégszik [az utóörökös jogával korlátolt rendelkező jogának positiv szabályozásával. Míg azonban arra az esetre, ha a törvény mást nem rendel, úgy az első, mint a bizottsági szöveg elvileg megadja az előörökösöknek a tulajdonost illető, élők közti szabad rendelkezést az örökség tárgyairól, addig a J. visszatérve erőszben mai jogunkhoz — az előörökösnek és utóörökösnek egymáshoz viszonyában a haszonélvezet joghelyzetének hasonlóságát állapítja meg (2152), harmadik személyek irányában pedig a nemjogosulttól való jóhiszemű megszerzés szabályaira utal (2153). Mindazonáltal a részletes szabályozás során a J. is épp úgy, mint az előző

tervezetek az előörökösnek az örökség tárgyairól általában véve szabad, az utóörökösrel szemben is dologilag hatályos rendelkezést ad, mert csak amennyiben a rendelkezések az utóörökös jogát sértik és csak vele szemben vagyis kötelemileg hatálytalanok (2153). Egyes nevezetesebb vagyontárgyakra nézve azonban a J. dologilag is korlátozza a rendelkezést, miután az azokra nézve felállított pozitív szabályok a rendelkezési jog tényleges elvonásával járnak. Mindenekelőtt ingatlanra az utóörökösödés jogát a telekkönyvbe az előörökös tulajdonjogával egyidejűleg be kell jegyezni, igaz, hogy nem hivatalból, ahogy a bizottsági szöveg előírta, hanem csak az utóörökös követelése folytán (2154), de ezalatt természetesen nemcsak peres úton, hanem peren kívül való követelhetést is kell érteni és egyáltalán ennek közelebbi szabályozását és nevezetesen az utóörökösnevezésnek a hagyatéki eljárásban mindenesetre hivatalból való figyelembevételét a J. az eljárási törvénynek engedi át, úgy, ahogy azt mai törvényünk (1894: XVI. 78. §.) is előírja. Az utóörökösödési jog telekkönyvi bejegyzése folytán az örökös az ingatlanok felett ténylegesen elveszti az állaggal való szabad rendelkezést, miután az elidegenítés vagy terhelés dologilag is csupán az utóörökös jogának sérelme nélkül történhetik. A J. azonban a bizottsági szöveggel szemben és mai jogunkkal egyezően mellőzi külön még törvényes elidegenítési tilalom megállapítását, mely telekkönyvi bejegyzés nélkül is hatályos volna, hanem amint azt a telekkönyvi részben (933) a telekkönyvi közhitel érdekében kimondja, jóhiszemű szerzővel szemben csak a bejegyzett utóörökösödési jog hatályos, kivéve, ha a szerzés ingyenes. Korlátozva van még az előörökös a követelésekről vagy tőkepénzről való rendelkezésben is a letéti kezelés vagy biztosítékedés előírásával (2155. 2156). A felsorolt vagyontárgyakra nézve tehát a J. a mai, nemcsak igazolt veszély esetén követelhető, hanem feltétlen dologi lekötést, illetve biztosítást fentartja és így visszaveszi az örököstől azt, amit neki a szabad dologi rendelkezés általános elismerésével nyújtott. Mindenesetre azonban a J. az ingó vagyona nézve szabadabb kezét ad az örökösnek, mint mai jogunk és különösen feltűnő, hogy a bemutatóra szóló értékpapirokra és nem vinculált takarékkönyvekre, ezen gyakori és számbajöhető vagyontárgyakra nézve a J. mai jogunktól és a korábbi tervezetektől eltérően nem írja elő általában épp úgy, mint a tőkepénzre a letétkötelezést, csak ha érték-

papírok iránti követelést hajtott be az örökös, mely különböztetés belső indokát alig látni. Az örökös továbbá nemcsak a jogi rendelkezésben van korlátozva — általában kötelemi, egyes vagyontárgyakra nézve pedig dologi hatállyal — hanem abban is, hogy tényleges rendelkezésekkel károsíthassa az utóörököst; erre irányul, hogy amidőn a J. az örököst a kezelésre feljogosítja és kötelezi is, egyúttal a *diligentia quam in suis*-t meghaladó rendes gazdálkodást ír elő felfedezési és számadási kötelezettséget állapít meg, szabályozza a költségviseles kérdését és a kezelés megvonhatásáról és zárgondokra való lízásáról is gondoskodik stb. (2157-2162.) Másfelől nehogy esetleg az örökösnek a jogi rendelkezésekben való korlátozása az örökség rendes kezelését is lehetetlenné tegye, a J. szerint az örökös az erre szolgáló, különösen hagyatéki tartozások fedezésére szükséges rendelkezésekhez az utóörököstől hiteles alakban való írásbeli beleegyezést követelhet, melyet helyette a hagyatéki bíróság is megadhat (2159). Természetes, hogy az előörökös korlátozásai és kötelezettségei nem képeznek kényszerítő jogot, hanem elsősorban a végintézkedés irányadó. Az örökhagyó szigoríthatja is azokat, pl. bizonyára a J.-al szemben legtöbbször el fogja rendelni az értékpapírok letéti kezelését, de különösen egyik vagy másik tekintetben szabadabbá is teheti az örökös helyzetét, aminek különböző variációi lehetségesek, végül pedig a mai jogunkban is ismert és a J.-ban (2165) külön szabályozott u. n. *fideicomissum eius quod superest* alakzatára vezethet, mely az örökösnek a törvényben meghatározott korlátozások és kötelezettségek alól általában való felmentését jelenti és alapulhat vagy örökhagyó kifejezett felmentésén vagy oly rendelkezésén, mellyel az utóörököst csupán az utóöröklés beálltakor már meglevő maradékra szorítja, vagy alapulhat végül örökhagyónak bizonyos esetekben vélelmezendő akaratán is, így a J. szerint, ha az örököst csupán a végrendeletből tiltotta el, vagy ha házastársak közös végrendeletben egymást örökösnek nevezve, a túlélő halála után harmadik személyre hagyják a vagyont (1966) (ma is E. H. 280). Azon noha elég gyakorlati kérdésekbe, hogy ha az utóörökség pénzből vagy más helyettesíthető dologból áll, maradékról addig, amíg az örökös hagyatéka egyáltalán fedezetet nyújt, lehet-e szó és species tárgyaknál is, mennyiben lehet helye surrogatiónak, a J. nem bocsátkozik és ezt az örökhagyó rendelkezésének, illetve a végrendelet értelmezésének engedi át. Nem

terjed ki azonban az örökös ezen kedvezményezése arra, hogy a vagyont el is ajándékozhatta, vagy hogy azt az ő hitelezői a végrehajtás és a csődeljárás során lefoglalhassák, ami egyáltalán illusoriussá tenné az utóörökösnevezéssel, feltehető, hogy így is komolyan szándékolta részesítést és ugyanezért az ilyen utóörökösnevezésnél is fenmarad az utóörökös rosszhiszemű károsításáért való felelősség. Nem értelmezhetők azonban a J. ezen rendelkezései úgy, hogy ne térhetne el ezektől is az örökhagyó kifejezett intézkedéssel, csupán magából a maradékra való utóörökösnevezésből önként nem következik.

A J. a mai jogunkban már nem létező és a korábbi tervezetekben is mellőzött u. n. *pupillaris substitutio* intézményét, bizonyos szűk korlátok között ismét életrekelti (2036) természetesen semmiesetre sem római jogi értelemben úgy, hogy az atya serdületlen gyermekének ily korban való elhunytja esetére egyáltalán örököszt nevezhessen minden vagyonára nézve, amire az atyai hatalom a mai felfogás szerint ki nem terjedhet, hanem csupán az örökhagyótól eredő örökségre korlátoltan. Ugyanis mai jogunkban a Curia 1890. évi 47. sz. teljes ülési határozata óta, melyet a Curianak az attól való eltérés tárgyában 1927. évben összehívott teljesülése is hatályában fenntartott, nem vitás, hogy a szülő kiskorú, illetve serdületlen vagy (quasi pupillaris substitutio) elmebeli állapota miatt végrendeletre képtelen gyermekét is csak a kötelesrész sérelme nélkül terhelheti utóörökléssel, — csakúgy, mint nagykorú gyermekét — és így, ha ily állapotban is halt el, kötelesrésze erejéig utána nem az utóöröklésnek, hanem — végrendeleti öröklésről alig lehetvén szó — a törvényes öröklésnek van helye, úgy, hogy mai jogunk pupillaris substitutiót, mint külön intézményt egyáltalán nem ismer, hacsak nem abban az átvitt értelemben, hogy a serdületlen gyermeknek rendelt substitúció már magabavéve csak pupillarisnak, vagyis olyannak vélelmeztetik, mely hatályát veszti, ha a gyermek végrendeletre képes lesz (C. 2563/1918, 1751/1912, E. H. 583 C. 9344/1926). Csak aki a gyakorlati életben áll, tudja, hogy ebből, míg másutt számbavehető bajt alig okoz, nálunk az ági örökléssel való összefüggésnél fogva, milyen mindennapos anomália származik. A házastárs, ha gyermek nincs, minden korlátozás nélkül hagyhatja egész szüleitől öröklött vagyonát is túlélő házastársára. Ha azonban gyermekük van, nevezetesen egyetlen és serdületlen gyermek, már nem ren-

delkezhetik ugyanabból a meggondolásból akként, hogy ha ez a gyermek netalán serdületlen korban elhalna, a vagyon szintén a túlélő házastársra szálljon, hanem akkor a vagyonnak legalább felerészét már okvetlen el kell vinniök a távolabb álló apai testvéreknek vagy unokatestvéreknek. Történik ez a gyermek kötelesrészének védelme címén, mely azonban teljes falsum, mert a köteles rész nem az arra jogosított javára részesül védelemben, akinek abból semmi előnye, hanem olyanok javára, akiknek ezen köteles részhez semmi közük, akiknek maguknak kötelesrész nem is jár és akik a serdületlen, akár néhány hónapos korában elhalt gyermek rájuk nézve teljesen irrelevans közbetolása folytán az ági örökségből mégis így kötelesrészhez jutnak, mely különben nem illelné őket. Egy törvénytelen gyermekre lehet a vagyont úgy hagyni, hogy serdületlen korban való elhunytja esetén anyjára, a végrendelező barátnőjére szálljon, egy törvényes gyermeknél már nem lehet így rendelkezni anyja a törvényes feleség javára. Ezen segít már most a J., midőn kimondja, hogy az utóörökösnevezés a kötelesrész tekintetében is hatályos, ha az ivadék végrendeletre képtelen állapotban halt el és utána kötelesrészre jogosult nem maradt hátra, tehát miután ilyenek törvényes leszármazója alig lehet, kivételes esetektől eltekintve mindig az elrendelt utóöröklésnek lesz helye. Kívánható, hogy a Codex bizonyára még távoli életbelépte előtt is judikaturánk mai álláspontját ily értelemben revideálja. Megszorítja azután a J. a kötelesrészben való utóöröklést azzal, hogy az csupán mint *fideicomissum eius quod superest* áll fenn és a gyermeknek sem élők közötti rendelkező, sem végrendeletesi jogát egyáltalán nem korlátozza, ámbár erről ilyen körülmények között úgy sem igen lehet szó.

A J. egy második esetét is ismeri annak, hogy az utóörökösnevezés a kötelesrészre is kiterjedhessen, nevezetesen feljogosítja az örökhagyó szülőket, hogy tékozló vagy eladósodott ivadékoknak a kötelesrészre is kiterjedő hatállyal utóörökösökül nevezhessék saját ivadékaikat törvényes örökrészeik arányában (2037), ami az u. n. *exhereditio bona mente* mai jogunkban nem ismert intézményének ha nem is valóban kitagadás, de legalább utóörökléssel való korlátozás formájában való elismerése és amint azt azok, akik az életben családi ügyekkel foglalkozni szoktak, legjobban tudják a szülők gyakran felmerülő azon jogos kívánságának tesz eleget, hogy meglehessen védeni a szülői vagyont a kötelesrész tekinteté-

ben is, meg lehessen akadályozni, hogy még a szülő életében arra alapított kizsákmányoló hitelt nyujtsanak és biztosítani lehessen a könnyelmű gyermek és családjának vagyoni existenciáját. Ma ezt csak a színleges kitagadás, vagy a már említett cautela Socini kerülő útján lehet elérni és csak ha a gyermek ezt el is fogadja, fennmaradván még a hitelező által való érvényesíthetésnek bírói gyakorlatunkban sokáig ellentétesen elbírált, most (584. sz. e. h.) nemlegesen eldöntött kérdése, melyet a J. ezzel kikapcsol.

Közös végrendelet és öröklési szerződés.

A J. fentartja a *közös végrendelet* intézményét, sőt ilyen nemcsak mint a házastársak, hanem a házasság létrejötté esetére jegyesek is tehetnek. (1963.) Mai jogunkkal egyezően szigorubb alakszerűséghez sem köti, noha a közvégrendeleti forma megkívánása mellett szólt volna — aminthogy ezt az okirati kényszerről benyújtott törvényjavaslat elő is írta, — egyrészt, hogy a dolog természeténél fogva rendszerint a házassági vagyoni viszonyok szabályozására is kiterjed, ami természetesen csak közokiratban történhetik a J. szerint is (165) és így a közokiratnak a tartalomra tekintet nélkül való előírása az érvényességre nézve ma is gyakran felmerülő vitákat kizárná, tehát jogbiztonsági szempontból is kívánatos volna, hogy másrészt a J. szerint is az egyik házastárs halála után igen gyakran öröklési szerződéssé minősül (1967) és így az errenézve a visszavonhatatlanságánál fogva megkívánt nagyobb alaki garancia itt éppolyan indokolt volna.

A közös végrendelet annyira a házassági viszony fennállásán alapul, hogy annak elejtésével a J. nemcsak mint a végrendeletnél a házastárs részesítésének, hanem a többi rendelkezéseknek hatálytalanságát is vélelmezi (1965).

Különleges szabályozásra leginkább a közös végrendeletbe foglalt viszonos rendelkezések az u. n. testamentum correspectivum tekintetében van szükség, ahol ahhoz, hogy az egymással belső függőségben is lévő intézkedések ugyanazon okiratba foglalvák, minden törvény és mai bírói gyakorlatunk is az általános szabályokon túlmenő különleges joghatályt fűz. E tekintetben is a J. (1967) mindenben fentartja mai jogunkat. Mindenekelőtt teljesen szabad bírói mérlegelésnek engedi át, hogy mikor kell a rendelkezéseket viszonosoknak tekinteni, ezt nemcsak, mint a bizottsági szöveg szerint, örökösnevezésre és hagyományra, hanem bármely

más intézkedésre, így meghagyásra, végrendeleti végrehajtó kinevezésére is meg lehet állapítani és mellőztetik másfelől a bizottsági szövegben található egyes esetekre való utalás is (kölsönös részesítés, vagy: a másik házastárs javára és utóbbi által túlélése esetére viszont az előbbi rokona vagy hozzá közel álló javára tett részesítés), mely esetekben a viszonosság vélelmezendő volna. A döntő kriteriumot mai gyakorlatunk (C. 1530/1927. 3358/1927.) is teljes általánosságban abban látja, hogy a házastársak „összes vagyonukról mint egységes egészről azonosan rendelkeznek és ennél fogva egységes és összefüggő rendelkezéseikből következtethető, hogy egyikük a másikra való tekintettel, tehát viszonosan tette azokat.“ Ilyen kölcsönös függőségi helyzetben lévő rendelkezések közül egyiknek érvénytelensége —, ahova a tényleges meghiusulás esete (feltétel be nem állta, kiesés) is számítandó, — vagy visszavonása a másiknak hatálytalanságát is maga után kell, hogy vonja, de a J. ezt sem feltétlen szabály erejével, hanem csak kétség esetére mondja ki, tehát a bíró bármely a végrendeleten kívül is fekvő támpont alapján esetleg más eredményre juthat. A viszonos végintézkedés visszavonása a házastársak életében a függőség és kölcsönös hatálytalansítás dacára egyik részről a másikra való minden tekintet nélkül egyoldaluan éppúgy történhetik, mint bármely más végrendeleté, nevezetesen nem látta a J. szükségét annak sem, hogy az egyoldalú visszavonás vagy megváltoztatás érvényességét, mint a bizottsági szöveg a másik házastárs értesítéséhez kösse vagy pláne, mint az első szöveg a német Bgb. nyomán, közjegyzői intímatiót írjon elő hanem megmaradt a mai jogállapotnál (287. e. h. C. 2680/1925.) amelynél számbavehető zavarok abból, hogy ilymódon a nem értesített házastársnak saját rendelkezése is tényleg futdán kívül megdől, tapasztalat szerint alig származtak, — döntvénytárainkban egyetlen idevágó esetet sem találunk, — ellenben sokkal agályosabb az újabb végintézkedés érvényességének alkotó elemévé tenni egy formalizálatlan értesítési cselekményt, annak a közjegyzői formához való kötése pedig a házassági életviszonnal egyáltalán nem egyeztethető össze. Emellett különböző a törvényben alig megoldható complicatiók származnak abból, ha az értesítés dacára az értesítő házastárs rendelkezéseit vagy az értesített házastárs az értesítésben bizva az ugyis hatálytalannak vélt saját rendelkezését tényleg nem vonja vissza. Az egyik házastárs halála után azonban éppúgy, ahogy azt mai bírói gyakorlatunk is tartja (288.

289. e. h. C. 2686/1905, 4532/1904, 3358/1927.) de kivéve a később szerzett vagyont (C. 1292/1904, a saját vagyont C 572/1927.) a túlélő házastárs nem vonhatja többé vissza oly rendelkezését, melyet a korábban elhalt az ő vagy harmadik személy javára tett és életbelépett intézkedésével viszonzott, hacsak ezt ő vagy a harmadik személy vissza nem utasítja; ha ellenben elfogadja, ezzel saját rendelkezésére nézve is ugyanaz a lekötöttsége áll elő, mintha öröklési szerződésben tette volna, azt tehát nemcsak vissza nem vonhatja, hanem közvetve élők közötti káros rendelkezésekkel sem hiusíthatja meg. (C. 1530/1927. 6376/1926.) ez azonban nem korlátozza abban, hogy vagyona felett a kijátszás esetét kivéve élők között visszterhes szerződéssel szabadon rendelkezék (C. 8189/1926.) Kiemeli a J. mint gyakorlati esetet, hogy a túlélő a saját rokonai javára szóló intézkedését kétség esetén mindig visszavonhatja (1981.). A viszonyos közös végrendelet tudvalevőleg bő forrása ma a pereknek és a J.-tól, miután mindenben mai jogunkat tartja fenn, alig várhatunk változást e téren, de legalább újabb kétségek és viták sem fognak felmerülni.

A J. azzal, hogy a korábbi tervezetektől eltérően nem „szerződési öröklést“ ismer a „végrendeleti öröklés“ mellett, hanem egyedül csak „végintézkedésen alapuló öröklést“, végintézkedést pedig az örökhagyó vagy végrendelettel, vagy *öröklési szerződéssel* tehet (1826), nyomatékosabban kifejezi, hogy az öröklési szerződés nem képez a törvény és végrendelet mellett egy harmadik önálló öröklési alapot, nem ad a részesítettnek semminemű átruházható szerződési vagyoni jogot, csak öröklési jogot épp úgy mint a végrendelet, melytől csak a visszavonhatatlanság különbözteti meg és ennél fogva ennek megfelelően ugyanazon szabályok állanak mint a végrendeleti részesítésre (1972.) A J. nem helyez súlyt az öröklési szerződés semminemű korlátozására, nevezetesen sem mint az első szöveg csupán házastársak vagy jegyesek között, sem mint a bizottsági szöveg, ezenkívül csupán szülők és ivadékaik között való megengedésére, sem pedig a vagyon egy bizonyos hányadának mint pl. osztrák jog szerint, $\frac{1}{4}$ -ének mentesítésére, hanem megmarad mai jogunknál (1876: XVI. t. c. 33. §.) mely szerint úgy ahogy a német és svájci törvény szerint is, azt bárkivel lehet kötni. (1969) Az is kitűnik a J. szövegezéséből, hogy amint mai gyakorlatunk is elismeri (C. 1490/1901.) nemcsak a szerződő felet, hanem ~~harmadik~~ harmadik személyt is lehet szerződéses kötöttséggel részesíteni,

ami érdekében állhat különösen házastársaknak és miután öröklési szerződés ugysis bárki, idegenek között is köthető, a korábbi tervezetektől eltérően nem kellett korlátozni, tehát nemcsak kétoldalú, hanem egyoldalú öröklési szerződésben és nemcsak járulékosan történhetik, hanem kizárólagos tartalmat is képezhet. A harmadik személy részesítését azonban maguk a szerződő felek az ő beleegyezése nélkül is bármikor megszüntethetik és (1982) nem lehet szó a harmadik személy javára kötött szerződés kötelmi jogi szabályainak alkalmazásáról, nevezetesen nincsen jelentősége a harmadiknak a részesítésről való értesítésének sem. Mai jogunkkal szemben a J. az öröklési szerződéshez a rendes közvégrendelet alakítását kívánja meg, tehát a titkos alaknak, kész irat átadásának is kizárásával) ha azonban azt házastársak vagy jegyesek házassági szerződéssel kapcsolatban kötik, az egyszerű közjegyzői okirat is elegendő (1971) ami viszont könnyítés mai jogunkon, mely szerint a végrendeleti alakszerűségek, nevezetesen tanúk alkalmazása ily esetben sem mellőzhető és főleg annyiban aggályos, hogy így házastársak minden korlátozás nélkül meghatalmazott útján is végintézkedhetnének. Az öröklési szerződésnél a J. nem elégzik meg csupán a végrendeletkezési képességgel, hanem korlátlan cselekvőképességet kíván meg, csupán házastársával vagy jegyesével köthet éppúgy mint házassági szerződést a korlátoltan cselekvőképes örökhagyó is a törvényes képviselő hozzájárulásával és gyámhatósági jóváhagyás mellett (1970). Az öröklési szerződésnek mint ilyennek megengedett tartalmát a J. az örökösnevezésre, hagyományra és meghagyásra korlátozza más intézkedés pl. végrehajtó kinevezése, gyámrendelés, szerződéses kötöttséggel nem történhetik. (1968) Az hogy az örökhagyó a szerződési részesített sérelmére újabb végintézkedést nem tehet, önként értendő, de, ami mai gyakorlatunkban vitás, a J. ugyanolyan terjedelemben hatálytalannak tekinti az örökhagyó korábbi végrendeletét is (1978) t. i. nemcsak az általános szabály keretében, amennyiben a későbbi végintézkedéssel össze nem egyeztethető, hanem egyáltalán, amennyiben a szerződésileg részesített sérelmére van. Ha pl. valaki jegyesével kötött házassági szerződésében őt gyermektelen elhalálozása esetére általános örökösének nevezi, egy elhallgatott korábbi végrendeletben rendelt járadék is, noha a szerződési örökösnevezéssel tulajdonképpen összeegyeztethető volna, hatályát veszti, mert a házastárs úgy igényelheti részesítését, ahogy a szerződés azt neki-

biztosította. A J. (1975) ezenkívül éppúgy, mint mai jogunk (291 e. h.) természetesen védelmet nyújt a szerződési részesítettnek az örökhagyó élők közötti rendelkezései ellen is, melyekben ő ugyan, mint ma is (C. 1330/1897. 4975/1899, biztosítás sem követelhető 3200/1895.) dologilag egyáltalán nincs korlátozva, de azt, amivel vagyonát életében ingyenes jogügyletekkel apasztotta, a szerződési örökös a megadományozottól az alaptalan gazdagodás szabályai szerint visszakövetelheti, magától értelődően, noha a J. a bizottsági szövegtől eltérően nem emeli ki, hogy erre, ha csupán a vagyon egy részére nevezetett a szerződési örökös, csak annyiban kerülhet sor, amennyiben a szerződési örökség csorbulása az elsősorban felelős egyébkénti hagyatékából nem térül meg. Nehezen érthető azonban, hogy a megajándékozott felelősségének miért további előfeltétele a J. szerint az örökhagyó subjectiv kijátszási célzata is, ami utóvégre a szerződési örökös tényleges károsítása szempontjából közömbös és mint tisztán belső momentum meglehetősen nehezen is bizonyítható. A szerződési hagyományosnak különleges oltalmat nyújt a J. (1976), miután ugyanis ő a hagyománytárgy visszterhes elidegenítése útján is eleshetne a részesítéstől, ily esetben a szerződési kötöttségnél fogva, nem mint rendesen, a species hagyomány hatálytalansága (1933), hanem a megszerzés kötelezettsége áll be. Az öröklési szerződés visszavonása mindig csak végintézkedéssel történhetik, de amennyiben nem forog fenn örökhagyónak az egyoldalú megszüntetéshez való joga, a másik szerződő félnek közokiratos, illetve amennyiben házastársakról van szó, végrendeletbe is foglalható hozzájárulása szükséges (1982). Az egyoldalú megszüntetés esetei: kitagadási ok fennforgása, vagy a kikötött ellenszolgáltatás (eltartás) elmaradása (1979). A J. tehát nem azonosítja, úgy mint mai gyakorlatunk (C. 6335/1925), az egyoldalú öröklési szerződést sem az egyáltalán durva hálátlanság miatt visszavonható ajándékozással (1462) és a súlyos köteleltségértés miatt felbontható örökbefogadással (224), viszont a kitagadás eseteinek mai szűk körét úgyis lényegesen kiterjeszti (2010). Egyes, az öröklési szerződéssel rokon intézményeket a J. kötetmi jogában szabályoz. Idetartozik: a halálesetre szóló ajándékozás (mortis causa donatio), mely mai gyakorlatunkkal egyezően (C. 487/1895. 7497/1902), ha az ajándékozó életében fogantatosítatik, teljesebbé megy, még ha pl. ingatlanoknál nem is foglalja magában a tulajdonjog bekebelezésének engedélyét (C. 1928. VI. 2.

7478/1927) élők közti ajándékozásnak és csak ellenesetben tekintendő végintézkedésnek, nevezetesen öröklési szerződésnek (1468). Azáltal ugyanis, hogy a J. szerint öröklési szerződést úgyis bárkivel lehet kötni, tárgytalanná vált a korábbi tervezeteknek a kijátszás ellen irányuló korlátozása. Továbbá: az élő személy hagyatékáról való szerződés (pactum de hereditate tertii viventis), melynek mai jogunk értelmében (C. 206/1898). semmisségét mondja ki a J. a törvényes öröklési kapcsolatban álló várományosok javára tett kivétellel (976).

A végrendeleti végrehajtó.

A végrendeleti végrehajtó kinevezése, mint halálesetre szóló rendelkezés csak végrendeletben történhetik (1984). A személyszerűség követelménye azonban elesik, amennyiben a J. minden korlátozás nélkül megengedi a végrehajtó kinevezésének akár a hagyatéki bíróságra, akár bármely magán személyre való bízhatóságát, tehát nemcsak mint ma végrehajtótársaknak kooptálhatóságát és utód kijelölhetőségét. A végrehajtói tiszt elvállalása nem kötelező és nem is száll ipso jure a kinevezettre, hanem csupán kifejezett elfogadásával és arról utóbb bármikor le is lehet mondani, fennmaradván a kártérítési kötelezettség, ha ezt alkalmatlan időben teszi (1985—1987, 2001). A végrehajtó hatáskörére nézve elvileg természetesen elsősorban a végintézkedés irányadó (1989 I.) de a J. emellett két törvényes típust is állít fel, t. i., ahhoz képest, amint az örökhagyó a végrehajtót nem bízta meg egyúttal a hagyaték kezelésével vagy igen. Az előbbi esetre egy szűkebbet, mely a hagyaték leltározására, ideiglenes biztosítására és a rendelkezések foganatosításának a kötelezettekkel való követelhetőségére és amíg a részesített maga fel nem lép, saját nevében való bírói érvényesíthetőségére is, mindenesetre tehát csupán a végrehajtás feletti felügyeletre szorítkozik (1989. II.) Az utóbbi esetre pedig egy szélesebbet, a kezelői végrehajtó hatáskörét, aki a hagyatékot birtokbaveheti és a rendelkezéseket közvetlenül maga foganatosítja, a hagyatéki terheket kiegyenlíti és az örökösök között az osztályt megejti (1990 I.) Ennek lehetővé tétele végett pedig a hagyatékot nemcsak kezelni van jogosítva, amire nézve a rendes és elsősorban a végrendeleti utasítások szerint történő kezelés van előírva (1997), hanem a J. elvileg a hagyatéki tárgyakról való közvetlen, dologi hatályú rendelkezésre is feljogosítja (1990 II.) és ennek

csupán korlátait állapítja meg, így nevezetesen nincsen ingyenes rendelkezésekre jogosítva (1991), ingatlanról csak az illető részesített belcsegyezésével rendelkezhetik és azt bírói árverés útján sem adhatja el, mint a hagyatékfelszámoló gondnok (1991), úgyszintén értékpapírok és betéti könyvek is, megfelelő lekötéssel letétbe helyezendők (1922). A végrehajtói hatáskör ellenképe az örökös megfelelő korlátozása a hagyatéki tárgyakra való rendelkezésben (1994 I.) miért is a J. szempontjából a végrehajtói kinevezést a kötelelés meg nem engedett korlátozásának (2032) is kell tekinteni. Harmadik személyek a végrehajtótól jogokat származtathatnak és kezéhez érvényesen teljesíthetnek, az örökösre vonatkozólag viszont a jóhiszemű jogszerzés szabályai állanak (1994 II.). A hatáskör ezen szabályozása azonban mindkét típus tekintetében csupán kétség esetében és így nem áll, ha örökhagyó ellenkező akarata akár a végrendeletből, akár másból kitűnik, úgy, hogy a végrehajtói hatáskörök legkülönbözőbb változatai lehetségesek a két törvényes típus között. Az örökhagyó tetszése szerint szűkítheti a hatáskört, anélkül, hogy egy minimális hatáskör kötelező erővel elő volna írva, így pl. csak egy bizonyos rendelkezés feletti felügyeletre vagy foganatosítására is lehet végrehajtót kinevezni, aminek egy esetét, az utóörökös jogainak gyakorlását a J. ki is emeli. (1989 III.). Az örökhagyó másfelől a hatáskört tágíthatja is, így egyes korlátozások alól a végrehajtót feloldhatja, őt pl. az ingatlanoknak és értékpapíroknak az örökös nélkül való eladhatására vagy megterhelésére feljogosíthatja, miután az a lebonyolításhoz szükséges lehet. De ennek határt szab a kezelő végrehajtónak is a J. szerint arra szorító sajátlagos feladata, hogy a hagyatékot a terhek kiegyenlítése után a részesítettek kezébe adja, tehát az örökhagyó nem nevezhet végrehajtót csak azért, hogy a vagyonkezelést az örököstől bizonyos időre vagy mindenkorra egyáltalán elvonja, mert a lebonyolítás céljain túlmenő kezelés elrendelése a végr. végrehajtásnak csupán eszközül való felhasználása volna meg nem engedett vagyonlekötésekre és korlátozásokra. Ily értelemben tehát a törvényben megállapított maximális hatáskörrel is lehet beszélni. Kifejezetten ki is mondja a J. kényszerítő szabállyal, hogy azon hagyatéki tárgyak, melyek a végrehajtói tiszt teljesítésére nyilvánvalóan nem szükségesek, az örökösnek szabad-rendekezésre kiadandók (1996). Ingyenes rendelkezésekre sem jogosítható fel a végrehajtó, valamint számadási kötelezettsége alól sem mentheti őt fel sem

az örökhagyó, sem az örökös (1998). A kezeléshez tartozik a J. szerint a bíróság előtti képviselő is. A végrehajtót a kezelése alá tartozó hagyatéki jogok bírói érvényesítésére nézve az *activ perbeli* képviselői jog illeti az örökös kizárásával, (1995 I.) arra nézve azonban, hogy mennyiben terjed ki az elutasító ítélet jogereje az örökösre és jogában áll-e neki a végrehajtói tiszt megszűnte után a maga nevében újra pert indítani, ami ellen az alperes természetesen előre perbehívással védekezhetik, a J. nem foglal állásponthot. Viszont a hagyaték *passiv perere* a végrehajtó csak az örökösrel együttesen van legitimálva oly értelemben, hogy az örökös mindenestre perbevonandó, a végrehajtó kezelése alatt álló tárgyakra azonban végrehajtás csak úgy vezethető, ha ő is perbenállott vagy legalább a végrehajtás tüzésére külön köteleztetett, (1995. II). A *berbeli legitimatio* ezen határait az örökhagyó sem terjesztheti ki. A végrendeletekből eredő viták eldöntésére különösen kétes intézkedések értelmezésére a végrehajtó hivatva lehet, amennyiben örökhagyótól erre felhatalmazást kapott és abban a J. értelmében választott bíró kirendelése foglaltatik (1881), ami különben a mai Prdt. szerint is lehető.

A J. mindezen rendelkezéseiben alig támaszkodhatott élőjogra, mert bár ezen intézményt hazai jogunk régóta ismeri és igen gyakran fordul is elő végr. végrehajtó kinevezése, mégis eltekintve attól, hogy a felügyelő és a kezelő végrendeleti végrehajtó közötti különböztetés mai bírói gyakorlatunkban is kialakult (C. 2079/1886) egyébként a végrehajtó jogállása ma egészen bizonytalan alapokon nyugszik. Rendelkezési jogosultságát tételes törvény nem írja körül, sőt eljárási törvényünk feljogosítja ugyan őt az örökösödési eljárás és leltározás kértetésére (1894: XVI. t. c. 3. §. 36. §.) a pénzügyi törvény pedig saját személyében felelőssé is teszi a hagyaték bevallásáért, de az eljárási törvény már pl. nem sorolja fel azok között, akik a hagyatékra zárlat elrendelését kérhetik (90. §.) úgy hogy ma arra sincs módja, hogy a hagyatékot a jogosítottaktól való elvonás ellen biztosíthassa és nem sorolja fel azok között sem, akik a hagyatéki vagyontárgyaknak árverés útján való eladását kérhetik (96. §.) tehát a hagyatéki terhek rendezése és a hagyaték liquidálása sem áll módjában. A bírói gyakorlatnak pedig ritkán nyílik alkalmá a végr. végrehajtó jogkörének kérdéseivel foglalkozni, mert ha az örökösök jogait csorbitják, őt, amire gyakran látunk esetet, egyértelműen egyáltalán félreállítják, a végr. végre-

hajtó maga aligha fog — ugyan saját jogainak, de mégis idegen érdekekben — érvényesítése végett saját kockázatára peres úton a bírósághoz fordulni, más ut pedig nevezetesen a hagyatéki eljárás keretében nem áll rendelkezésére. A J. már most azzal, hogy a végrendeleti végrehajtót szabatosan meghatározott jogokkal ruházza fel, biztosítja és talán már életbelépte előtt is előmozdítja ezen intézmény és ennek útján az örökhagyó akaratának a gyakorlatban valóban való érvényesülését. Elsősorban azzal, hogy a hagyatéki tárgyakra nézve a mai jogunkban teljesen ismeretlen szabad és dologi hatályú rendelkezési jogot ad neki és ott is ahol mint ingatlanoknál és értékpapiroknál ebben korlátozva van és az örökös beleegyezése szükséges, ennek indokolatlan megtagadása esetén azt a hagyatéki bíróság adhatja meg (1993), mely megváltoztathatja a végrendeleti kezelési utasításokat is (1997) és ugyancsak hozzátartozik a jutalomdíj megállapítása (1999.) A bíróság ezen perenkívüli beavatkozási joga önjoguk vagyoni viszonyaiba, melyvel másutt (1875. 1950. 1985. 2017. 2159.) is ismételtén találkozunk, egyik fontos ujitása a J.-nak és ha elméletileg kifogásolható is lenne, gyakorlatilag mindenesetre szükségét pótol. A végrehajtó perbeli képviseleti joga szintén ujitás mai jogunkkal szemben, mely szerint „a végrehajtó jogköre az örökhagyó peres ügyeiben való eljárásra nem terjed ki“ (C. 5377/1910.) és ő „a hagyaték jogi képviseletére hivatva nincs“ (C. 10406/1889.)

A jogi constructionnak sokat vitatott kérdését a J. az elméletnek engedi át és maga részéről beéri azzal, hogy a végr. végrehajtó jogait és kötelelességeit körülírja. Szabályozásából azonban mindenesetre megállapítható, hogy a végrehajtó nem tekinthető sem az örökhagyó sem az örökösök megbízottjának, — amiből ugyanis mindkét esetben az örökösök utasításainak kötelező volta és a megbízásnak az örökösök által való visszavonhatása következne, amit a J. kizár, — nem jár el a hagyaték képviseletében sem, melynek jogi személyisége nincsen és egyáltalán nem forog fenn megbízási jogviszony, hanem ahhoz csupán belsőleg hasonló idegen ügyvitel és a végr. végrehajtó jogait saját nevében gyakorolja és pedig örökhagyónak a törvény által érészben is elismert végakarata alapján és ennek végrehajtása céljából, tehát idegen érdekekben, mely jogokkal szemben kötelelességek is állván, ily értelemben, amint a J. is teszi, tisztról lehet beszélni, nem közjogi értelemben ugyan, hanem magánjogi természetű jogok és kötele-

zettségek bizonyos összességét értve ezalatt, aminthogy a végrendeleti végrehajtó hatásköre közel áll a bíróság által kinevezett hagyatékfelszámoló gondnokéhoz és ilyennek ha van végr. végrehajtó, rendszerint azt is kell kinevezni (2110).

* * *

Ezekben igyekeztem a rendelkezésre állott időhöz mértén ismertetni a J.-nak a végrendeleti alakszerűségekről és magáról a végrendeleti öröklésről szóló részét. A végrendeleti öröklésről nincs ősi magyar jogunk, mert Werbőczy idején az, amiről végrendelkezni lehetett, az ősi vagyonnal szemben számba sem jött. De a szabad végrendelezési jogosultságnak az Országbírói Értekezlet által való elismerése után sem igen alakult ki a végrendeleti jogról sajátlagos magyar szokásjog, mert azok a szórványos rendelkezések melyeket döntvényeinkben találunk, ezen joganyag természeténél fogva többé kevésbé megfelelnek a mindenütt egyenlő általános felfogásnak, mely ma is tagadhatatlanul jórészt még a római jog örökéletű szelleméből merít, abból csak az elavultat mellőzve. Ezt találjuk már most a J.-ban is, — rendszerbe öntve, kimerítően és világosan úgy hogy arról mindenki, a nem jogász is, tudomást szerezhet, — ha nálunk talán nem is fogja, mint annakidején Svájcban, minden polgár a Kodex egy példányát nemzeti ajándékképpen kezébe kapni. A Kodexből minden örökhagyó előre képet alkothat magának szándékolt végintézkedéseinek horderejéről, az örökös pedig tisztába jöhet a kétes intézkedéseknek is a törvény által helyesnek tartott és ennél fogva vélelmezett és külön megdöntendő értelméről, ami egyrészt sok, valójában nem is szándékolt — az örökhagyó által talán nem is sejtett és néha jogi tanácsadója által sem előrelátott — eredménynek fogja elejét venni, másrészt talán a felesleges perek számát is csökkenteni fogja és — ha egyébként talán eltérők is lehetnek a nézetek és épen ehelyen minap egy kiváló német jogász a jus scriptum csődjéről beszélhetett — a végrendeleti jog terén mindenesetre nagy előnyét jelenti a Kodexnek a szokásjoggal szemben, amelyet a jogkereső gyakran csak saját elvesztett perében ismer meg.

A Magyar közjegyzőség megalkotása és fejlődése.

Irta: *Osgyáni Rónay Károly dr.* kir. közjegyző.

(Folytatás.)

II.

A nagy kataklizma.

Az 1848-49 évi szabadságharc leveretése valóságos kataklizma volt a magyarságra nézve, mert kiterjedt állami, nemzeti és gazdasági életére egyaránt, tehát összes igazságügyi intézményeire is. Mohács óta nem érte ily csapás a nemzetet, még talán annál is végzetesebb volt, mert a török legalább nem akarta a magyart nemzetiségétől is megfosztani, de az osztrák-német igen.

Ezen nemzeti csapás leginkább a föld felületének egyes részein bekövetkezni szokott kataklizmákhoz volna összehasonlítható. Mint amikor rengeteg területet elborít a jégár, vagy elnyel a tenger. Szerencsénk, hogy csak 17 évig tartott, mert vállalkozására gyöngének bizonyult Ausztria.

Az osztrák politikusok, nem utolsó sorban maga a dinasztia, vagy amint annak idején nevezni szokták: a kamarilla, elérkezettnek látta az időt, hogy a magyarsággal, e fékezhetlen „Rebellenvolk“-kal végleg leszámoljon.

Darabokra törte először is a magyar államot és csinált belőle Magyarországnak, Erdélyországnak, Horvátországnak, Temesibánságnak és Szerb vajdaságnak nevezett tartományokat s azokat külön-külön kormányozta. Magától értendő, hogy az országnak akkor már 8¹/₂ évszázados alkotmányát felfüggesztette és megszüntette a közigazgatásnak nemcsak ugyanoly régi kereteit, a megyéket,

hanem átalakította annak szabad választáson nyugvó szellemét is. Főleg pedig elnyomta a nemzet nyelvét és amennyire csak lehetett, a cenzúra által irodalmát is. Nem csak a közigazgatás, hanem az igazságszolgáltatásban sőt az egyetemen és középiskolákban is a német nyelvet tette kötelezővé.

Minket most főként az igazságszolgáltatás érdekelné, lássuk, hogy mi történt e téren. Célját tekintve következetesen járt el az abszolutizmus, kiterjesztette az osztrák polgári törvénykönyv uralmát valamint az osztrák bírósági szervezetet a fent elősorolt tartományokra is. Ugyancsak kiterjesztette az osztrák büntetői törvényeket, bányatörvényt s később 1856 évben a telekkönyvi rendeletet is. Az elérendő főcél volt pedig minden intézményében lehetőleg egyenlővé tenni az összbirodalmat, amint ők nevezték: a „Gesammt-Monarchie-t“

A összes régi magyar törvények, természetesen az egész vonalon hatályonkiül helyezték.

Minthogy pedig főként hazafias ellenzéstől, de a német nyelv nem bírásának okából is, nem állott kellő számú hivatalnok rendelkezésre: tömegesen helyeztek át, vagy neveztek ki újonnan német és cseh-német hivatalnokokat a meghódított tartományokba. Ezeket magyaros szabásu hivatali egyenruhájukról, — melyet különösen ünnepélyesebb alkalmakkor viselni kötelesek voltak, — Bach huszároknak nevezték, a legfelsőbb fokon fölöttük álló abszolutisztikus miniszter nevével.

Az ősiség, valamint a jobbágyság eltörlését és a jobbági szolgáltatások megszüntetéséért a földbirtokosok országos kártalanítását ugyan már a szentesített 1848. évi törvények elhatározták, de csak mintegy elvbeli kijelentéssel minden részletes kidolgozás nélkül, mert arra a bekövetkezett véres események nem hagytak időt.

Ezen égető megoldást igénylő kérdéseket császári nyiltparancsokkal — pátensekkel — rendezték, melyek közül legfontosabbak az ősiségi és úrbéri pátens voltak.

Azt nem lehet tagadni, hogy különösen az osztrák polgári törvénykönyv és a telekkönyvi rendelet kiterjesztése igen nagy haladást jelentett a régi állapotokkal szemben. Sőt a bíróságok osztrák mintára történt átszervezése is. A perek aránytalanul gyorsabban voltak befejezhetőek, s az ítéletek igazságos volta ellen sem volt panasz. Azonban az ország ősi alkotmányának és függetlensége látszatának is eltörlése és a nemzet élete ellen elkövetett számos merénylet gyűlöletessé tett a magyar nép előtt mindent, amit az osztrák uralom az országban létesített, tehát még azt is, ami alapjában jobb volt a réginél.

Az osztrák abszolutizmus az ügyvédi kart is teljesen átgurta. Az ügyvédi jogosultságot kormány kinevezés tette függővé. Az igaz, hogy így módjában állott képzettség és megbízhatóság szempontjából megrószálni az ügyvédi kart és a számát is korlátozni, ami a tisztességes megélhetés szempontjából csak előnyös lehetett, — de viszont magától függővé tette az ügyvédi kart, ami egy igazán szabad állam jellegével semmiképp sem egyeztethető össze.

Végül az 1858 évi február 7-ikén kelt nyilt parancsal a régi Magyar királyság területén életbeléptették az örökös tartományokban 1855-évben életbe léptetett újabb közjegyzői rendtartást is, melyet csak a következő fejezetben fogok röviden ismertetni.

Az összpontosító, beolvasztó és elnémetesítő politikát azonban az osztrák államférfiak, különösen az 1858. évi szerencsétlen olasz hadjárat miatt nem sokáig bírták folytatni, hanem kénytelenek voltak 1860. évi október 20-iki diplomával Magyarországnak korlátozott autonómia

félét engedni a bel-, igazság-, és tanügy terén. Visszaállított a régi megyei rendszer és 1861-ben megtörtént megyei tisztújítás: a restauráció. Az elnémetesített iskolákban is visszaállították a magyar tannyelvet. Megindult ismét a hivatalnokok népvándorlása, a németeké, de most ellenkező irányba; vissza az osztrák, német és cseh tartományokba. Egyrésztük visszamaradt, különösen a segédhivatalnokoknak és pontosságuk és fegyelmezettségüknek fogva igen jó szolgálatot tettek.

De mi történt az igazságügy terén? Az 1860. évi október 20-iki diplomával a császár egybehívta az ügynevezett országbirói értekezletet, mely az országbiró elnöklete alatt a kuria jelesebb biráiból és sok más tudósból és politikusból állott. Feladata volt dönteni afölött, hogy érvényben hagyassanak-e az országra kiterjesztett osztrák törvények és rendeletek, avagy azok helyébe a régi magyar jog helyezzessék-e vissza.

Az országbirói értekezlet úgy döntött, hogy majdnem minden téren visszaállította az 1848 előtti magyar törvények hatályát némi módosításokkal és az osztrák törvények és rendeleteknek csak egy részét tartotta meg érvényben, különösen az ősiségi és úrbéri nyiltparancsot, főleg pedig a telekkönyvi rendeletet s az osztrák polgári törvénykönyvnek ezzel összefüggő részeit.

Ezek oly fontos közszükségletet képeztek, hogy hatályon kívül helyezésük végzetes hiba lett volna.

Az osztrák abszolút kormány egyéb rendelkezései közt is akadt elég sok hasznos, de az abszolutisztikus rendszer oly gyűlöletessé tette magát a magyarok előtt, hogy annak csak némileg is mellőzhető, bár egyébként hasznos alkotásait átvenni nem volt hajlandó. A szabadságra hajló magyar szellem elsorvadását féltették az abszolutisztikus szellemtől áthatott osztrák intézményektől,

és bár nagyobb erőfeszítésbe és több időbe kerülő új, de magyar alkotásokkal akarták a hiányzó intézményeket lehetőleg még tökéletesebben megalkotni illetőleg első sorban azok számára az utat szabaddá tenni. A közóhaj ezen nyomása alatt tette meg tehát az országbiró értekezlet intézkedéseit és pedig nézetem szerint helyesen.

Az országbirói értekezlet munkáját nem szabad le- kicsinyleni, mert aránylag igen rövid idő alatt nagy és értékes munkát végzett. A régi magyar magánjogi törvénye- ket érvényükbe helyezte ugyan vissza, de nem csekély módosításokkal, mert szabályozta az öröklési rendet, — végrendeleti jogot, — a törvényes osztályrészt, — a közszerzeményt, a hitvestársi örökösödési- és az özvegyi jogot, úgyszintén tüzetesen meghatározta az ági vagyon jellegét s az abban való örökösödést. A régi komplikált bíróságokat megint visszaállította, tehát első fokon ismét egyesítette a közigazgatást és igazságszolgáltatást és vissza- állította ezen állásoknak választás útján való betöltését. de mégis helyesebben szabályozta a fellebviteli jogot. Nagyjából rendbehozta a polgári peres-, úgyszintén a végrehajtási- és örökösödési eljárást valamint az osztrákok- tól átvett bányajogot is.

Ideiglenesen és röviden szabályozta az ügyvédkedést is, de nem szerencsésen. Ügyvédi minősítésül ezeket írja elő: ügyvédséget gyakorolhat korlátlan számban mindenki „aki a jogtudományok, különösen a hazai törvények tanulását kellően bevégezte és ezekből az előszabott elméleti vizsgálatokat mind sikeresen kiállotta, két évi joggyakorlatot (tehát akár milyent) kimutat s az ügyvédi vizsgálatokat a királyi tábla előtt sikeresen leteszi.“ Az osztrákok által behozott ügyvédi kinevezési rendszert, tehát vele együtt a numerus clausust is feltétlenül hatályon kívül helyezte, az ügyvédi oklevél megszerzését pedig

a rendkívül laza előírások által megkönnyítette annyira, hogy úgyszólván boldog-boldogtalan elég könnyen hozzá- juthatott minden alaposabb jogi képzettség és erkölcsi kvalitás nélkül. Az ügyvédi kar romlása tehát ezen időtől datálódik, úgy képzettség, mint túlságos elszaporodás tekintetében. Az előbbin, későbbi szigorúbb törvények lényegesen javítottak az utóbbin azonban nem.

Az osztrák közjegyzői intézményt az országbirói értekezlet szintén hatályon kívül helyezte azzal a gyöngé megokolással, hogy a közszükségletet a hiteles helyek intézménye hivatott kielégíteni. Az kétségtelen, hogy 1^{1/2} év alatt ezen intézmény nem is verhetett gyökeret. Sok közjegyző még az országbirói értekezlet befejezte előtt leköszönt állásáról. Annyira tökéletlen volt ezen osztrák közjegyzői rendtartás, hogy hatályon kívül helyezéseért nem volt kár.

Az igazságszolgáltatás terén tehát az országbirói értekezlet a legjobb szándék dacára nagyon zürzavaros állapotokat teremtett, melyek elég mélyen belenyúltak, amint látni fogjuk, a magyar állam és alkotmányának 1867-ben történt helyreállítása utáni időkbe is.

Ezen időkre és állapotokra saját tapasztalatomból is elég világosan emlékszem.

Alig, hogy az egyetemen letettem az első jogi a'ap- vizsgát, Budavárosának törvényszéki elnöke kinevezett 1870.-ben, tehát alig 20 éves koromban joggyakornok- nak. Ez időtől kezdve tehát bőséges alkalmam volt ta- pasztalni, hogy még a felettem álló városi törvényszéki jegyzők is mily csekély elméleti jogi képzettséggel bir- tak. Sőt a bírák egyrésze is. Az ügyvédi kar nagyobb részéről szintén inkább csak rosszak, mint jók az emlé- keim. A bírósági segédhivatalnokok pedig úgyszólván

minden korlátozás és tilalom nélkül üzték a zugirászkodást.

Ezen igazságszolgáltatási mocsaras állapotoknak megfelelők voltak az általános gazdasági viszonyok is. Az alföldi nagy magyar városok csak névszerint voltak azok, valósággal azonban elhanyagolt faluk képét mutatták túlnyomóan vert falú és nádasfödelű házaikkal. A ma igazán szép Budapest Bécshez képest szegényes provinciális város benyomását keltette. Csak egyetlen igazán monumentális építkezése a nagy Széchenyi által alkotott Lánchid volt, egyetlen nagyobbszabású épülete pedig a nemzeti múzeum s egyetlen diszesebb temploma az egyetemé. A Dunának csak a pesti hidfőnél volt rendes köpartja, a többi partrészek úgy Pesten, mint Budán a szó szoros értelmében bűzös szemétkerakódó helyek voltak, ahol vigan futkostak a patkányok s szegény emberek válogatták ki a szemét közül a használható rongyokat, üveg és vasdarabokat stb. Gyáriparról beszélni sem lehetett. A mai berlini tér helyén az első, de megbukott cukorfinomító gyárnak, az óbudai „Filatóri“ gátnál egy olaszok által létesített selyemfonó gyárnak romjai meredeztek. Csak a malomipar volt fejlődő félben.

Az ország ezen sivár viszonyai közt egy jobb jövő első komoly hírnöke Deák Ferenc 1865. április 15-én a Pesti Naplóban megjelent híres „husvétii cikke“ volt, mely nagyjából előre megkörvonalazta az 1867. évben Ausztria és Magyarország közt létrejött kiegyezést.

Azóta sem tapasztaltam nemzetünknel oly őszinte és mélységes kitörő lelkesedést, mint amely az 1866-iki királyi koronázáskor nyilvánult meg.

És megindult minden téren a lehető leglázasabb munka. Ezt az időszakot lehetne a magyar „lázás törekvés“ idejének nevezni, úgy a közgazdaság, mint a poli-

tikai élet minden terén. Ez a németeknek több évtizeddel megelőző „Sturm und Drang Periode“-jával hasonlítható össze. Majd minden téren az aránytalanul előrehaladottabb nyugati államok, különösen Németország és Ausztria példáján indultunk és ültettünk onnan át egyes institúciókat. Nem mindég szerencsésen, mert nem mindég történt elég alapos vizsgálata annak, hogy milyen a meghonosítandó intézmény, — az átültetendő palánta, — továbbá, hogy milyenek a honi állapotok és a magyar génusz, — tehát azon talaj, melybe az idegen palánta átültetendő. A honi talajon előzőleg szemlét tartottunk és annak eredményeként minőségét a következőkben állapíthatnók meg:

Közgazdasági állapotunk fejletlen, a nyugati államokéhoz képest nagyon, de nagyon hátramaradt. Társadalmunk tagoltsága szerencsétlen. Igazi polgári középosztályunk oly gyöngye volt, hogy azt mondhatnók, hogy nem is volt. Ennek helyét pótolta volna a nemesség közbirtokos osztálya, de annak gazdasági viszonyai alapján megrendültek különböző okoknál fogva s pár évtized múlva igen nagyrésze elpusztult, birtokát vesztette. A kisbirtokosság szegény, tanulatlan, igénytelen, minden áldozattól idegenkedő, még ha szükséges és hasznos is. A lakosság zöme nemcsak az adófizetéstől idegenkedett, ami politikai okokra vezethető vissza, hanem például még a tűzkár biztosítás eszméje is csak lassan és nehezen verhetett gyökeret. Még Jókay Mórnak is propaganda cikkeket kellett írnia igéző tollával, hogy valamelyest népszerűsítse. Mindenki minél kevesebb fáradság árán, illetőleg alapos képzettség nélkül iparkodott érvényesülni, ami rendszerint sikerült is a képzettségnek általánosan alacsony színvonala mellett. Nemcsak anyagiakban voltunk szegények, hanem néhány politikai és szépirodalmi

— kétségtelenül elsőrendű csillagunk kivételével — szellemiekben is. Egyetlen egyetemünk nem volt sem illően elhelyezve, sem kellően felszerelve. Aránylag kevés volt az igazán képzett és művelt egyén.

A talaj tehát, melybe idegen fejlett jogi institutiók palántái átültetendők voltak: kétségtelenül nagyon sovány volt.

Biztató volt azonban azon körülmény, hogy állapotaink elmaradottságának tudatával birtunk s azok megjavítása közkíváncsi volt.

Nem tartanám azonban igazságosnak azt sem, ha az osztrák abszolút és nemzetellenes uralomtól azt az érdemet is megtagadnám, hogy országunkban az általános kultúra színvonalát mégis csak emelte, különösen pedig igazságügyi téren a fentemlitett intézmények szaporítása által. Ha azok nagyrészt a jogos nemzeti felháborodás elsöpörte is; köztudatban mégis visszamaradt a nagyobb rend és jogbiztonság állandósításának megkívánása és pedig nemzeti alapon.

Az igazságszolgáltatás terén rohamosan lettek új törvények megalkotva. Elsősorban az 1868:LIV. t. c. a polgári törvénykezési rendtartás, mely némi részben az örökösödési eljárást is iparkodott szabályozni. Az 1869:IV. t. c. a birói hatalom gyakorlásáról. Az 1871:VIII. t. c. a birák és bírósági hivatalnokok felelősségéről. Az 1871:IX. t. c. a birák áthelyezését és nyugdíjazását szabályozta. — Az 1871:XXXI. t. c. az elsőfolyamodású törvényszékek és járásbiróságok életbeléptetését tárgyalja. A sorrend a sürgősséget tekintve, jól lett betartva. Nem sokára következett az 1874:XXXIV. t. c. az ügyvédi rendtartásról s ezzel egyidőben az 1874:XXXV. t. c. a közjegyzőségről.

K Ö Z L E M É N Y E K.

Változás az igazságügyministerium vezetésében. A kormányzó Úr Őfőméltósága folyó évi február hó 4-én kelt magas elhatározásával a m. kir. miniszerelnököt az igazságügyministerium ideiglenes vezetésétől felmentvén, *zsitvateői Zsitvay Tibor dr.-t*, a magyar országgyűlés képviselőházának elnökét magyar királyi igazságügyministerré kinevezte.

Az új ministert hivatalbalépése alkalmából a budapesti kir. közjegyzői kamara f. é. február hó 11. napján küldöttségileg üdvözölte. A küldöttséget *Janovits Imre dr.* kamarai elnök vezette, ki formás beszédében meleg szavakkal köszöntvén a ministert, feltárta a közjegyzői kart a legutóbbi időkben ért súlyos sérelmeket s kifejezést adott ama reményünknek, hogy az új minister meg fogja találni a módot e sérelmek orvoslására és a kari érdekek megóvására.

Az általános helyesléssel fogadott beszédet, mely meggyőződésünk szerint hű kifejezője a kar érzelmeinek, helyénvalónak találjuk az alábbiakban egész terjedelmében közölni.

Nagyméltóságú Igazságügyminister Ur!
Kegyelmes Urunk!

A budapesti közjegyzői kamara képviselőletében és megbízásából jelentünk meg Nagyméltóságod előtt, hogy igazságügyministerré történt kinevezése alkalmából hazafias tisztelettel, szívünk legmelegebb érzelmeivel üdvözöljük és őszinte szerencsekívánatainknak kifejezést adjunk.

Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy Nagyméltóságod nehéz örökséget vett át, mert az országgyűlés elé kerülő igazságügyi javaslatoknak, különösen pedig a magyar polgári törvénykönyvnek törvényhozási képviselőlete Excellenciád nagy munkabírását és jogász-kiválóságát nem csekély mértékben fogja igénybe venni.

Az országos közvéleménynek osztatlan megnyilatkozása szerint Nagyméltóságodnak a ház elnöki székében tanúsított pártatlansága, igazságszeretete és államférfiúi hivatottsága egyenesen predesztináltak az igazságügyminiszterium élére és ennek az országszerte megnyilatkozott bizalomnak jogosultságát mi abban is látjuk, hogy Nagyméltóságod személyében egy legendás hírű magyar bíró méltó

fiát tiszteljük, kit a törvény tisztelethez, a vallásossághoz és fennkölt gondolkodáshoz fűződő ne-nes családi tradíciók magasra ivelt közéleti pályájának minden terén vezéreltek és lelkesítettek.

Kegyelmes Urunk!

A közjegyzői kar teljes bizalommal tekint Nagyméltóságod miniszteri működése elé és biztat a remény, hogy sérelmeink orvoslására irányuló alázatos kérelmünk Nagyméltóságodnál jóindulatú megértő meghallgatásra fog találni. Sajnos a közjegyzői kar a társadalom tekintélyes rétegei részéről téves megítélésben részesül, mert a mai küzdelmes viszonyok között a közjegyzőség visszafejlődést mutat, a mi helyzetünk nem olyan rózsás, mint aminőnek sokan hiszik, mert ma már nélkülözzük azon anyagi eszközöket, melyek segítségével az állásunkhoz kötött kulturális és társadalmi követelményeket kielégíteni képesek lennénk és amelyek a hátramaradó családunkról való tisztességes gondoskodásnak lehetőségét eredményezhetnék és biztosíthatnák.

A legutóbbi évek keserű tapasztalatai nagyon érzékenyen érintettek bennünket, mert a rendszertelen állásszaporítások és sorozatos ügyvédi kinevezések, nemcsak karunknak, hanem a közérdeknek is hátrányára szolgálnak és habár készséggel elismerjük, hogy egyes jónevű ügyvédeknek bizonyos időközben karunkba való bevonása az intézmény felfrissítése szempontjából üdvös hatású lehet, de közjegyzői gyakorlattal nem bíró egyéneknek kinevezése karunk presztízisének aláásására vezet.

Vannak alapos képzettségű helyetteseink, kik a közjegyzői pályán 10—15 év óta kifogástalanul működnek, állandó mellőzésük elkeseredést vált ki belőlük és elriasztó hatással van a teli ambícióval eltöltött ifjú jogász generációra, mely szívesen lépne a közjegyzői pályára, de érzi, hogy ezen pályán számára babérok nem teremnek és hogy ott belátható időn belül boldogulásra nem számíthat.

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy az általam elmondottakat egy eklatáns konkrét esettel illusztráljam. A budapesti kamarához néhány hét előtt egy kérvény érkezett, melyben egy 63 éves volt helyettes minden támaszt nélkülöző szegénységére való hivatkozással könyöradományokért folyamodott. Az illető különböző helyeken 20 éven át mint helyettes működött, a világháborúban mint tartalékos honvédfőhadnagy vett részt s az ott szerzett beteg-

sege folytán nyomorékká, majd szemevilágának elvesztése folytán 100 százalékos rokkanttá vált. Felette szánalmas helyzetén magunk között eszközölt gyűjtés útján segíteni iparkodtunk. És ha ezen tragikus esethez nem is hasonló, de tartok tőle, hogy szomorú eseteknek lehetünk kitéve a jövőben is, mert egykori nyugdíjaink vagyona állampapírok és hadikölcsönkötvények képezték, melyek a hazánkat ért katasztrófális események következtében semmivé váltak és e szerint sem munkaképtelen kartársainknak, sem özvegyeinknek és árváinknak nyugdíj-járulékot, vagy segílyeket folyósítani képesek nem vagyunk.

Most lesz két esztendeje, hogy egy teljesen átszervezett új nyugdíjszabályzatot dolgoztunk ki, a kamaraközi választmány azt elfogadta s ebbeli határozata kapcsán tervezetünket a nagyméltóságú igazságügyminiszteriumhoz jóváhagyás végett felterjesztettük, honnan az véleményezés céljából a pénzügyminiszteriumba került, de sajnos, többszöri sürgetésünk dacára annak a sorsa mai napig sincs eldöntve.

A bíróságok tehermentesítése érdekében készült új örökösödési eljárás jelentékeny kezelési munkatöbblettel, személyi és dologi kiadásokkal terhelt meg bennünket anélkül, hogy annak révén legalább rekompenzációban részesülnénk.

A törvény-előkészítő osztályban utalás történt ugyan arra, hogy az okirati kényszerrel szóló javaslatba olyan rendelkezések vétettek fel, melyek kereseti lehetőségeink javulását fogják eredményezni, sajnos, az említett javaslatban közjegyzői kényszer alá tervezett és taxative felsorolt esetek utóbb onnan indokolatlanul töröltettek, a javaslat ad acta tételét és annak mikénti elintézése felől teljes bizonytalanság uralkodik.

Kegyelmes Urunk! Ne méltóztassék rossz néven venni, hogy mai igazán bensőséges üdvözlésünk kapcsán sérelmeinket leplezetlen nyíltsággal feltárni bátor voltam, azonban Nagyméltóságodnak tiszteletteljes tájékoztatására egyrészt kartársaim bizalmából elfoglalt szerény elnöki állásom kötelezett, másrészt az a meggyőződésem vezérelt, hogy Nagyméltóságod bölcsesége, objektív mérlegelése és humánus gondolkozása meg fogja találni azt az utat és módot, mely vitális érdekeink megóvására és támogatására és az immár üszkösödő sebek beheggesztésére alkalmasnak fog bizonyulni.

Amidőn Nagyméltóságod miniszteri működésére a jó Isten bőséges áldását kérjük, magunkat nagyrabecsült kegyes jóindulatába ajánljuk. —

Zsitvay Tibor dr. m. kir. igazságügyminiszter e beszédre — sietünk leszögezni — megnyugtató s mindenben kielégítő választ adott. Válaszát nagy vonásokban a következőkben közöljük:

Megköszönve az üdvözlést s az előlegezett bizalmat, rámutatott arra, hogy nem bürokból jött az igazságügyminiszteri székbe, jól ismeri tehát az életet s jól tudja azt, hogy a közjegyzői kar helyzete nem oly rózsás, mint azt sokan feltüntetni szeretik. A közjegyzői kart pedig teljes elismerés illeti, mert a közelmúlt vihariban, mikor sok minden érték összeomlott, a közjegyzői kar szilárdan állotta meg helyét s csorbítatlan presztizsszel élte át a súlyos időket.

Hallotta a sérelmeket s igéri, hogy behatóan fog foglalkozni kívánságainkkal s a bennünket érintő ügyekben azzal a gondossággal és megértéssel fog intézkedni, mintha közjegyző ülne az igazságügyminiszteri székben.

Ami különösen a sok mellőzést szenvedett régi érdemes helyetteseket illeti, kijelenti, hogy ezek kinevezését egyenesen presztizskérdéssé teszi. Helyesnek tartja azt is, hogy a szerényebb jövedelmű állásokban hosszabb ideje kifogástalanul működött közjegyzők előléptetészerűen jobb jövedelmű állásokra áthelyeztessenek.

A nyugdíjügy tekintetében haladéktalanul informáltatja magát s készséggel veszi azt kezébe, hogy az mielőbb megoldassék.

Az okirati kényszer javaslatát is elő fogja venni, áttanulmányozza — s miután sem jó, sem terhes örökséget egyszerűen átvenni nem akar, — ha szükséges, átdolgozza.

Általában ama meggyőződésének ad kifejezést, hogy őszinte közjegyzői kar s egy őszinte miniszter a szép multra visszatekintő s általánosan becsült közjegyzői intézmény érdekében igen eredményes munkásságot fejthet ki. Ehhez kéri a kar támogatását.

A miniszter ezután hosszasan bizalmas megbeszélést folytatott a küldöttség tagjaival, melynek során csak megerősödött bennünk a meggyőződés, hogy intézményünk sorsát becsületes szándékú, éleslátású, jó ítéletű s erélyes férfiú intézi.

25 éves közjegyzői jubileum. Lipcsey Péter dr. egri kir. közjegyző érdemes kartársunk, a budapesti kir. közjegyzői kamara titkára, közjegyzői működésének 25-ik évét e hó 22-én töltötte be.

A társadalmi és közélet terén is értékes közreműködést kifejtő kartársunk jubileuma alkalmából március hó 2-án Egerben a vármegyeháza dísztermében a különböző társadalmi egyesületek és hatóságok együttes ünnepséget rendeznek, amelyet diszebed fog követni. Az ünnepelthez meglehangú üdvözlő átiratot intézett a budapesti kir. közjegyzői kamara és az országos egyesület is.

A leltározás és az Öb. Dr. Fésüs György kir. közjegyző urnak e lap 1928. évi december havi számában közölt „A leltározás és Öb.” című közleményére, — miután ellenkező nézetem vagyok, legyen szabad észrevételeimet a következőkben megtennem.

Az Öe. 99. §-ának utolsó bekezdése a következőket tartalmazza:

„Örökösödési bizonyítvány kiadását nem lehet kérni, ha a közjegyző kérelemre vagy a három hónapi határidő eltelte folytán már határnapot tűzött ki a hagyaték tárgyalására.”

Ez a törvényhely szószerinti tartalma, amelynek értelme a következő. — A törvényes előfeltételek fennforgása esetén, az arra jogosult, az Öb. kiállítását kérheti addig, amíg az örökösödési eljárás megindítására az Öe. 3. §-a alapján jogosult fél kérelme folytán a közjegyző, a hagyaték tárgyalására, határnapot ki nem tűzött. Ha nem ezt célozta volna, úgy a törvény helyett a következőképen fogalmazta volna a törvényhozó: ha kérelemre a közjegyző már határnapot tűzött volna ki a hagyaték tárgyalására, vagy a három hónapi határidő eltelt. Azon további kérdés közül, amely itt irányadóvá válik, mindenek előtt, az döntendő el, mit tartalmaz a törvény a hagyaték tárgyalása tekintetében. Az Öe. 50. §-a szerint a közjegyző a 2. és 4. §§-ainak esetében hivatalból, más esetekben a 3. §. értelmében jogosított személy megkeresésére a leltár megérkezése után hagyatéki tárgyalást tart. Más szóval, a közjegyző a leltár beérkezése után megállapítja, joga van-e a tárgyalás megtartására, vagyis fennforog-e 2. és 4. §. esete és ha igen, úgy e tekintetben több vizsgálódásnak nincsen helye, ha pedig hivatalból eljárásnak helye nincsen, úgy az örökösödési eljárás megindítására vonatkozó kérelem arra illetékes személytől származott-e és bennfoglaltatik-e a kérelemben a hagyaték letárgyalására vonatkozó óhaj. A leltározás iránt előterjesztett kérelem nem azonos az örökösödési eljárás lefolytatására irányuló kérelemmel. Az Öe. 3. §-a felsorolja azokat, akik az örökösödési eljárás kérésére jogosítottak. — míg az Öe. 36. §-a megnevezi

azokat, akik a leltározást kérhetik. — Ez utóbbiak köre sokkal tágabb, mert a 3. §-ban felsorolt érdekeltek a 36. §. csak egyik pontjában felsoroltakat képezik. A kétféle felsorolás azért vált szükségessé, — mert a törvény a leltározást kivette és öncélú intézménnyé alkotta az örökösödési eljárás körében. A leltározásnak nem kell szükségképen a hagyaték tárgyalásához vezetnie, akkor is kérhetnek leltározást az érdekeltek, ha ezt például csupán a pénzügyi hatóságokhoz óhajtják beterjeszteni, anélkül, hogy a hagyaték letárgyalását kívánják; vagy csupán azért kívánt leltározást az örökös, hogy a hagyaték hitelezői előtt hivatalosan is bizonyítsa, mely szerint hagyaték nem maradt, illetve esetleg csak értéktelen tárgyakat foglal magában, — vagy csak igen csekély értékűek azok. — Kérheti a leltározást tehát valamilyen hitelező akkor is, ha az illető a hagyaték tárgyalását nem kérheti, mert nem tartozik a 3. §. harmadik pontja alatt felsoroltak közé. Kérheti azt továbbá oly hagyományos, aki hagyatékátárgyalást nem kérhet.

Miután tehát a leltározás és tárgyalás nem egymásból következő folyamat és különösen nem olyan, amelyiknél az előbbi az utóbbi nélkül meg nem lehet, eszik az a feltevés, hogy Öb.-t nem lehet kérni akkor, amikor a leltározási eljárás folyik, mert a leltározási eljárás az örökösödési eljárásnak nem olyan szakja, amely a tárgyalást s így az eljárásnak hagyatékátadással való befejezését feltételül maga után vonná.

Bár az 50. §. intézkedése nem hagy semmi kétséget aziránt, hogy a leltározás nem mindig vonja maga után a tárgyalás kitűzését, mégis szükségesnek tartom itt felhívni a figyelmet a R. 57. §-ára, amely mintegy megerősíti ezt a szabályt. Ezen szakasz utolsó-előtti bekezdése kimondja, hogy amennyiben a hagyaték tárgyalását sem hivatalból, sem kérelemre nem kell kitűzni, a leltár eredeti példánya beterjesztendő az illetékes adóhivatalhoz. Nem tévesztendő természetesen össze ez az eset avval, amikor a pénzügyi hatóság megkeresésére vétetik fel a leltár, mert ez esetben a leltárt a pénzügyigazgatósághoz is be kell terjeszteni. Az 57. §. kifejezetten kimondja a leltárnak beterjesztését arra az esetre, ha a tárgyalást sem hivatalból, sem kérelemre nem kell kitűzni, vagyis lehet egy olyan harmadik eset, amikor a leltár felvétellett, de ezt tárgyalás kitűzése nem követi.

Megállapítandó itt még, hogy az Öe. 99. §-ban foglalt s fenn szóról-szóra idézett törvényhelyen kívül van-e még az Öe-ben

egy hely, amely az Öb. megindításával áll kapcsolatban. Ez a 4. §. első bekezdése. Ez a törvényhely kimondja, hogy a hagyatéki eljárás megindítandó abban az esetben is, ha a hagyatékhoz ingatlanvagyon tartozik és az örökhagyó halálától számított három hónap alatt örökösödési bizonyítvány kiadása iránt kérelmet elő nem terjesztettek. Miután az Öb. kiadása iránti eljárás az Öe. 10. fejezetében nyer szabályozást, amennyiben az e fejezetben írtak eltérnének a törvény egyéb részeiben foglaltaktól, úgy az eljárást magában foglaló ez utóbbi fejezet rendelkezései tekintendők irányadóknak, mert ez foglalja magában a részletes szabályozást. Minden kétségen felül áll ez abban az esetben, ha az eljárás novelláris úton módosítást nyert s a módosítás az eredeti rendelkezéstől eltérő és annál tágabbkörű rendelkezést tartalmaz. Ez áll a jelen esetben is. A 99. §-nak hivatkozott rendelkezése a novella 12-ik szakaszával módosított. Amíg tehát a 4-ik szakaszban foglalt rendelkezés általában a három hónap leteltét tekinti válaszvonalnak, addig a novella 12. §-val módosult 99. §. a tárgyalás kitűzését tekinti válaszvonalnak. Eltekintve tehát attól, hogy a novelláris rendelkezés már tágabb, nyilvánvaló, hogy ez alkalmazandó, mert kétségtelen, hogy ez esetben is a helytelen törvényszerkesztés az, amely vitára és nézeteltérésre adhat alkalmat. Minden valószínűség szerint ugyanis a 4. §. rendelkezéseinek meghagyása tévedésből történt, vagyis tévedésből nem hozatott az összhangba a 99. §-ban foglaltakkal. A 99. §-nak a novella módosítása előtti rendelkezése a 4. §-al teljesen összhangban állott, e rendelkezés is azt tartalmazta hogy a három hó eltelte után Öb.-t kérni nem lehet. E rendelkezésnek meg is volt a magyarázata. A novella előtt ugyanis az eljárást, ha hivatalból eljárásnak helye nem volt s a hagyatékot csupán ingatlan képezte, a hagyatéki bíróság automatikusan megindította. Miután az eljárás megindításával az ügy további intézése kikerült a kezéből, a törvény más intézkedést, mint a negyedik szakaszban foglaltakat nem is tartalmazhatott. Miután a novella folytán a hagyatéki eljárásra a közjegyző illetékes, a közjegyzőnek már módjában áll rövid úton megállapítani, hogy tárgyalást tűzött-e ki vagy nem s ezzel az eljárást megindította-e vagy sem. Nyilvánvaló tehát, hogy a 4. §. rendelkezése már nem lehet irányadó e kérdés elbírálásánál.

Hivatkozom itt végül az Öe. 7. §-ra, mint hasonló intézkedésre. Ez az intézkedés az illetékesség szempontjából kimondja,

hogy amennyiben az összes érdekelték között megállapodás jön létre a hagyaték tárgyalásának *elrendelése* előtt a megelőző járásbíróság köteles átengedni a megelőzöttnek az örökösödési eljárás lefolytatását. Ebből az a megállapítás vonható le, hogy a törvényhely a tárgyalás elrendelését oly intézkedésnek tekinti, amely kizárja azt, hogy az eljárás rendes menete már megzavartassék, míg az ezt megelőző cselekményeket csupán előkészítőeknek tekinti.

Az általam itt felsoroltakból én azt a következtetést vonom le dr. Fésűs György közjegyző úrral szemben, hogy az Öb. iránti kérelmet mindaddig be lehet adni, amíg a hagyatéki tárgyalás ki nem tűzött s hogy annak megindítását a leltározási eljárás folyamatba tétele nem befolyásolja. Természetesen itt hagyaték tárgyalást értek s nem a Rn. 61. §-a alapján meghallgatásra kifizűzött tárgyalást, amely e szempontból figyelembe nem jön.

Antalffy Zsirus Aladár dr.
kir. közjegyzőhelyettes.

A hagyatéki hitelező jogköre az örökösödési eljárásban. Egészen különleges az örökösödési eljárás egész rendszerével merőben ellentétes álláspontokra tekintettel indokoltnak találjuk egész terjedelmében közölni az alábbiakban a budapesti kir. törvényszék mint felfolyamodási bíróságnak 21 P. f. 15625/1928 számú végzését:

A kir. törvényszék az elsőbíróság végzésének nem sérelmezett részeit nem érinti. A felfolyamodásnak részben és pedig annyiban ad helyet, hogy az elsőbírói végzés részbeni megváltoztatásával azokat a kérelmeket, amelyek ö. W. A. né a 20 sz. tkjkbén felvett örökösödési nevének álló ingatlan jutalékra hasznélvezeti jogának, továbbá az abonyi 4523 sz. tkvi betétben felvett, az örökösödési nevének álló ingatlanjutalék felerészére az örökösödési özvegye sz. M. K. közszerzeményi jogának, valamint a hagyatéki kimutatás I. rész 5 csoport 1-30 tételei alatt felvett butorok és berendezési tárgyakra az örökösödési özvegye külön-vagyoni jogának, végül a hagyatéki kimutatás I. rész 4 csoportjában felvett N. és D. céggel szemben fennálló 6614 P. folyószámlakövetelésre nézve ö. W. A. né és ö. M. M. né tulajdonjogának megállapítására vonatkozna, elutasítja.

Ehhez képest az átadó végzést kiegészítő osztálykivonatban foglalt megállapításokat, amelyek az előbb irt kérelmek teljesítéseként jelentkeznek (lásd osz. kiv. 6-7 oldal 2. pont 2. mondat, 6. pontnak közszerzemény megállapító része 8 oldalán 9. pont egészben, 9. oldalon a 10. pont egészben), továbbá azokat a rendelkezéseket, amelyek a fent említett ingatlanjutalék felerészére közszerzemény jogcímén az özvegy javára tulajdonjog bekebelezését ö. W. A. né javára életfogytiglani hasznélvezeti jog bekebelezését

célozzák, valamint azokat, amelyek az előirt folyószámlakövetelés teljesítésére (folyószámlaösszeg kiszolgáltatására) vonatkoznak mellőzi.

Abban a kérdésben, hogy az örökösödési özvegyét közszerzemény és a különvagyonnak állított ingók tulajdonjoga, hogy ö. W. A.-né az előirt ingatlanra hasznélvezeti jog, a folyószámlakövetelésre utóbbnevezettet és ö. M. M.-né tulajdonjog illeti-e, az érdekeltet a törvény rendes útjára utasítja örökösödési özvegyének az ingatlanra vonatkozólag állított közszerzeményi joga tekintetében azonban olyképp, hogy amennyiben az érdekelték e végzés jogerőre emelkedésétől számított 90 nap alatt nem igazolnák (az elsőbíróságnál) oly kereset indítását, amely örökösödési özvegye az ingatlanjutalékra vonatkozó közszerzeményi jogának, vagy ugyanezen ingatlanvagyon hagyatéki minőségének megállapítását célozza, hagyatéki bíróság a kérdéses ingatlanjutalékot, amely az örökösödési nevének áll, a hagyatékhoz tartozónak tekintvén a további törvényes lépéseket hivatalból fogja megtenni.

Ehhez képest utasítja a kir. törvényszék az elsőbíróságot, hogy figyelemmel a fenti rendelkezésekre, ezeknek fejleményei szerint az eljárást szabályszerűen folytassa.

Indokolás:

A hagyatékátadó végzést a G. és T. támadta meg felfolyamodással, amely társaság a hagyatéki eljárásban örökösödési hitelezőjeként jelentkezett.

A kir. törvényszék elsősorban azt vizsgálta vajjon a felfolyamodónak mint hagyatéki hitelezőnek felfolyamodási jogosultsága egyáltalában van-e.

Való ugyan, hogy a hagyatéki hitelező még ha a hagyatéki eljárás folyamatba tételének kérelmezésére jogosítva van is (adott esetben erre nincs jogosítva) a hagyatékátadó végzés ellen jogorvoslattal nem élhet (állandó gyakorlat). Kérdés azonban, hogy ez a szabály érvényesül-e akkor ha a hagyatékátadó végzés nem csupán a hagyaték átadását, hanem egyéb a hagyatéki eljárás keretébe nem tartozó megállapításokat és rendelkezéseket tartalmaz.

Mint hogy a hagyatéki hitelezőnek joga van ahhoz, hogy követelését a hagyatéki vagyontól kielégítse, joga ki kell terjedjen arra is, hogy követelésének kielégítését biztosíthassa, közelebről, hogy megakadályozza az örökösödési vagyónak más vagyónává való átminősítését és így követelése kielégítési alapjának elvonását,

minthogy továbbá a bíróságnak nemcsak joga, hanem kötelessége is, hogy a jogos igények érvényesülését elősegítse, de különösen, hogy valamely jogosnak jelentkező igény érvényesítésének útját el ne zárja,

ezért ki kell mondani, hogy a hagyatékátadó végzés ellen a hagyatéki hitelezőnek is van felfolyamodási jogosultsága amennyiben a hagyatékátadó végzés a hagyaték átadásán kívül oly megállapításokat és rendelkezéseket tartalmaz, amelyek egyrészt a hagyatéki eljárás keretébe nem tartoznak s így a hagyatékátadó végzésbe való felvételük félreértésekre adhat alkalmat, másrészt alkalmasak arra, hogy a hitelező esetleg jogos követeléseinek kielégítését tényleg végleg megheiusítsák.

Adott esetben a hagyatékátadó végzést kiegészítő osztálykivonat a hagyatéki vagyon megállapítását tárgyaló I-gyel jelölt részében örökjogilag

nem érdekelt személyek (ő. W. A. né ö. M. M. né) haszonélvezeti jogának és (a folyószámlakövetelésre nézve) tulajdonjogának az örökgyó özvegy közszerzeményi és különvagyoni jogának megállapítását tartalmazza, holott a hagyatéki vagyon megállapításának pozitívnak kell lennie, tehát azt kell tartalmaznia, hogy mi a hagyatéki vagyon és nem tartalmazhat oly megállapításokat, amelyek az örökösök által hagyatékul átvenni nem kívánt vagyon minőségének megállapítására vonatkoznak.

Nincsen ugyanis olyan törvényes rendelkezés, amely megengedné, hogy az örökösök szerint nem hagyatéki vagyon minőségének megállapítása a hagyatéki eljárás keretében történjék, s ekkép a hagyatékátadó végzésnek is tárgya legyen. Ellenkezőleg a bírói gyakorlat az ily kérdéseket a hagyatéki eljárásból kizárja. A közszerzeményi jog érvényesítésére nézve pl. a m. kir. Kuria 1904 május 23-án kelt 2288 számú határozatában kimondotta, hogy a közszerzeményi jog érvényesítése az örökösödési eljárás keretén kívül „külön perrel“ eszközendő. Az osztálykivonat a már említett megállapításokon kívül rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek jogszerűtlenül született megállapításokat azonnal realizálják is így ő. W. A. né haszonélvezeti jogának, valamint az özvegyi közszerzemény jogcímén alapuló tulajdonjogának telekkönyvi bekebelezését elrendeli és a folyószámla követelést az állítólagos tulajdonosok részére felszabadítja.

Mint hogy ezek a megállapítások és rendelkezések a hagyatéki vagyon és így a hagyatéki hitelezők kielégítési alapjának csökkentését eredményezik ellenük az érdekelt hagyatéki hitelezőnek felfolyamodási joga kétségtelen.

Ezért a kir. törvényszék a felfolyamodás visszautasítása helyett az abban foglalt panaszokat érdemben tette a vizsgálata tárgyává és mivel a fentiek értelmében az elsőbíróság az említett megállapításokat és rendelkezéseket, hatáskörét túllépve eszközölte, a megállapításra irányuló kérelmeket az elsőbírói végzés megváltoztatásával elutasította és a megállapítások következményeképpen tett rendelkezéseket kifejezetten mellőzte, továbbá kimondta, hogy a rendelkező részben felsorolt nem örökjogi igények érvényesítése a törvény rendes útjára tartozik, azonban a közszerzemény címén igényelt ingatlanjuttalékra nézve olykép, hogy amennyiben a felek a kérdéses ingatlanvagyon jogi minőségének tisztázása céljából 90 nap alatt keresetet nem indítanak és azt nem igazolják, a bíróság az ingatlan juttalékol hagyatéki vagyonnak fogja tekinteni és az eljárást ennek értelmében fogja tovább folytatni. Erre az utóbbi intézkedésre azért volt szükség mert a hagyatéki eljárás célja a telekkönyvi állapot rendezése is s emiatt a kérdéses ingatlanjuttalék jogi minőségének megállapítása bizonytalan ideig függőben nem hagyható.

Azokat a felfolyamodásbeli kérelmeket, amelyek az özvegy által közszerzemény címén igényelt vagyonnak a hagyatéki vagyonállagba való felvételét célozzák, ugyancsak azokat amelyek ugyanilyen kérelmet az özvegy állítólagos különvagyona, valamint a már többször említett folyószámlakövetelésre vonatkozólag tartalmaznak, a kir. törvényszék elutasította, mert az örökösöknek joguk van arra, hogy a hagyatéki eljárásban megállapíthassák, mit kívánnak hagyatéki vagyonnak tekinteni s csupán arra nincsen joguk, hogy a hagyatéki vagyonból általuk kihagyott vagyon minőségét joghatályosan

megállapíthassák és e megállapításokat a hagyatéki eljárás keretében más személyek helyrehozhatatlan sérelmével valóra is válthassák. (Ez különösen áll a közszerzemény címén igényelt ingatlanra mert ha a hagyatéki eljárás keretében az özvegy tulajdonjoga megállapíttatik és ez telekkönyvileg keresztülvezetetik, az özvegy az ingatlant elidegenítheti és a telekkönyvben bizó jóhiszemű vevő ellenében a kárt szenvedett hitelező sikeresen fel sem léphet.

Ez a végzés nem kisebb jelentőségű újítást tartalmaz az örökösödési eljárás törvényes rendszerével, mint azt, hogy külön vagyon, közszerzemény és haszonélvezetre vonatkozó jogigényeket az örökösödési eljárás rendjén érvényesíteni egyáltalán nem lehet s hogy az ilyen igényeket minden esetben perrel kell az érdekelt félnek érvényesítenie s hogy végül e tekintetben nem is a törvény rendes útjára való utasításnak, hanem az átadás felfüggesztő perre utasításnak van helye. Mindezt kimondta a felfolyamodási bíróság a hagyatéki hitelező felfolyamodása következtében akkor, amikor a hitelezőnek tulajdonképpen jogorvoslati joga sincs. Ennyi súlyos tévedést egy végzésben összesűrítve még nem igen volt alkalmunk tapasztalhatni s e tévedések annyira frappánsak s annyira ellentétesek az örökösödési eljárás határozott rendelkezéseivel s az idevonatkozó bírói gyakorlattal, hogy azokat bővebben kommentálnunk felesleges is. A jogbiztonság érdekében azonban sajnálatosnak találjuk, hogy ilyen bírói határozatok napvilágot láthatnak.

Leltározás alatt a szónak úgy nyelvtani, mint jogi helyes jelentőségében csakis az az eljárás érthető, amely szerint a leltározással megbízott hivatalos vagy magán személy a helyszínén, de visu megállapítja bizonyos ott „lelt“ ingóságok létezését és azokat jegyzékbe veszi. Ebből a meghatározásból önként következik, hogy ingatlanoknak leltározása — amint más alkalommal mondtam — non sens és pedig azért non sens, mert azoknak létezése a telekkönyv alapján tudva van és így a helyszínén való megállapítása leltározás céljából egyáltalán nem szükséges s ez okból soha nem is szokásos. Más az, ha egyéb célból szükséges az ingatlanon való helyszíni eljárás.

Az ingatlanok leltározása tehát teljesen felesleges és céltalan munka, amely költség kimelés végett mellőzendő lenne annál is inkább, mert helyettesíthető a tkvi kivonatok és az adó- és érték-bizonyítványok beszerzésével. Amint hogy én a magam részéről olyan esetekben, amelyekben vagyontalannak jelzett egyénről utóbb kiderül, hogy ingatlana maradt, vagy az örökgyóról a tárgyalás

során kiderül, hogy a halálesetfelvételben és a leltárban nem jelzett ingatlana maradt, leltározás mellőzésével a fentebb jelzett okiratokat szoktam beszerezni és ezek adatait a hagyatéki kimutatásba bejegyezni, megkímélve így módon az érdekelteket az ingatlanleltározás hiábavaló költségétől.

De nemcsak a jelzett körülmények miatt lenne mellőzendő az ingatlanok leltározása, hanem még inkább azért, mert ez a non sens leltározás idézte elő azt a szabálytalanságot, hogy a valóságos leltározás, vagyis ingóságok létezésének megállapítása ugyszólván teljesen — triviálisan mondva — ki ment a divatból, helyesebben szokásból. A kényelmes leltározók csakis az ingatlanokat leltarozzák, amit helyszini eljárás nélkül a község házában elvégeznek, vagy valamely alárendelt közeggel elvégeztetnek, az ennek megfelelő díjat beszedik és a leltárnak az ingóságokra vonatkozó 2.—10. rovatait pedig egyszerűen nemlegesen töltik ki. Eképpen áll elő az a vizátság, hogy a leltárak szerint ugyszólván soha senkinek sincsen butorzata, sem ruházata, sem egyáltalában bárminő ingósága. Ellenben mihelyt az érdekeltek között egyenetlenségek támadnak, akkor azonnal kiderül, hogy sok mindenféle ingóság maradt.

A pénzügyi hatóságnak a leltározás ellenőrzésére hivatott kiküldöttjei pedig kiküldetési napidíj hiánya miatt nem jelennek meg és így a kincstár egyrészt takarékoskodik, másrészt ellenben nem csekély illetéket veszendőbe hagy menni.

A gyakorlati életben tehát teljesen illuzóriusoknak bizonyulnak a leltározásra vonatkozó törvényes és rendeleti intézkedések és nem is remélhető e tekintetben helyes irányban való eljárás mindaddig, míg a non sens ingatlan leltározás ki nem küszöböltetik és a pénzügyi hatóság kiküldöttjei a helyszinen meg nem jelennek és az ingóknak leltározását komolyan nem ellenőrzik.

dr. Fésűs György.

A közjegyzői kar képviselete a vidéki törvényhatósági bizottságokban. A közigazgatási reform most tárgyalás alatt álló javaslatában az eredeti miniszteri szöveg szerint az a rendelkezés foglaltatik, hogy a törvényhatósági bizottságoknak hivatalból tagja egy-egy kir. közjegyző is. A javaslat bizottsági tárgyalása alkalmával egyik tiszteletreméltó képviselő, Hegymegi Kiss Pál komolynak egyáltalán nem mondható „érveléssel” e rendelkezés mellőzését kérte, mihez a belügyminiszter — bár szép szavakkal adózott a közjegyzői karnak — hozzájárult.

Igen kívánatos lenne, ha széleskörű, erélyes actió indulna

meg a közjegyzői kar részéről, hogy a plenáris tárgyalásnál e vonatkozásban az eredeti javaslat emelkedjék törvényerőre.

A közjegyzői könyvek illetékének lerovása kérdésével részletesen foglalkozik az *Illetékügyi Közlöny* most megjelent februári száma. E számban e cím alatt Tenyák Sándor dr. szolnoki p. ü. titkár tollából igen érdekes és a kérdéssel részletesen foglalkozó cikk jelent meg, ugyanezen számban ugyanezen kérdéssel üzenet formájában a szerkesztő is foglalkozik, akinek nézete — egyezően a mi szerény nézetünkkel — nem fedi teljesen a közölt érdekes cikk álláspontját. A kérdéses szerkesztői üzenet így hangzik:

Hogyan illetékezendő a kir. közjegyzőnek óváskönyve, amely 30 centiméter magas és 24 centiméter széles, 250 lapot tartalmaz?

Ugyanis a 163.600/1926. P. M. sz. r. 33. §-a azt mondja, hogy „a közjegyzők olyan ügykönyvei, óvási és letéti könyvei, amelyekbe az első bejegyzés ennek a rendeletnek életbelépése után történt, *ívenkint* 8 f. illeték alá esnek. A lerovás *módjára* a kereskedelmi könyvekre nézve érvényes szabályok az irányadók.

Véleményem szerint fenti rendelet úgy értelmezendő, hogy *tekintet nélkül az ív nagyságára*, *ívenkint* 8 fillér illeték rovandó le, mert a rendelet azt mondja, hogy „*ívenkint*” s nem említ ív nagyságot, mint a kereskedelmi könyveknél a fenti rendelet 15. §-a. A 33. §. utolsó mondata azt mondja, hogy „a lerovás *módjára* a kereskedelmi könyvekre nézve érvényes szabályok az irányadók.” Szerintem ez úgy értelmezendő, hogy a bélyegek az ill. szab. 38. §-ának 2. bek. értelmében az első lapon legyenek felragasztva egyszerre, egy összegben s nem az íveken külön-külön. Tehát nem a kiszámítás módját célozza fenti rendelet fent hivatkozott mondata.

Rendeletek. 75.200/1928. I. M. sz. Az Országos Földbirtokrendező Biróság ügyviteli szabályainak újabb megállapítása. B. K. 1929. 1. sz.

7.910/1928. P. M. sz. A részvénytársaságok és szövetkezetek egyesülésének illetékmentességéről szóló 1925. évi 903. P. M. számú rendelet időbeli hatályának újabb meghosszabbítása B. K. 1. sz.

6.301/1928. N. M. M. A betegségi biztosítási segélyezéssel kapcsolatos egyes átmeneti rendelkezések. B. K. 1. sz.

118/1929. I. M. sz. A birói letétként kezelt egyes hadikölcsön címletek kiutalásáról a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter értesítése. B. K. 4. sz.

70.822/1928. I. M. sz. Kispesten új kir. közjegyzői állás rendszeresítése. B. K. 4. sz.

73.254/1928. I. M. sz. Ujpesten második kir. közjegyzői állás rendszeresítése. B. K. 4. sz.

1979/1929. P. M. sz. A 10.000 pengőt meg nem haladó általános kereseti és jövedelemadó alapoknak változatlan fenntartása. B. K. 10. sz.

166.441/1928. N. M. M. sz. A beköltözés ideiglenes megtiltásáról szóló 5500/1928. M. E. sz. rendelet végrehajtása. B. K. 21. szám.

82.647/1929. K. M. sz. A belvizi hajók lajstromozásáról és az azokra vonatkozó egyes jogviszonyokról szóló 1927. évi IX. t.-c. életbeléptetése és végrehajtása iránt kiadott 100.127/1928. K. M. számú rendelet módosítása. B. K. 26. szám.

JUDICATURA.

369. Utólagos házassággal törvényesített gyermek törvényességének megtámadása. A birói gyakorlatban állandóan követett jogszabály, hogy a házasságon kívül született gyermek az utólagos házasság által a törvény erejénél fogva mindkét szülő törvényes gyermekévé lesz, azonban ily esetben a törvényesítést nem maga a szülőknek a házasságra lépésben megnyilatkozó ténye állapítja meg, hanem az utólagos házasság általi törvényesítésnek az az előfeltétele, hogy maguk a szülők, vagyis azok lépjenek egymással házasságra, kik a házasságon kívül született gyermeket nemzették.

A törvényesítés pedig ily esetben az utólagos házasság megkötése által, minden más jogi cselekmény hozzájárulása nélkül, a törvény erejénél fogva, vagyis a férj, a gyermek vagy az anya beleegyezése nélkül, sőt esetleg akaratuk ellenére következik be, tehát sem az anyának, sem az atyának elismerése, — mely egyébként is csak bizonyíték jellegével bírhat, a férj részéről pedig a tőle való fogantatás mellett csak jogi vélelmet állapít meg a gyermeknek tőle való származására vonatkozólag, — a törvényesítés joghatályának nem jogi feltétel s annak nem is szükséges kelléke. (K. III. 6407. 1927.)

370. Az osztályos egyezséget megtámadni jogosult az, akit az eljáró kir. közjegyző jogai felől fel nem világosított, sőt egyenesen tévedésbe ejtett. A fellebbezési bíróság helyesen utalt ítéletében arra, hogy az 1874:XXXV. t.-c. 59. és 61. §-ai értelmében a kir. közjegyző a feleket az általa okiratba foglalandó jogügyletre vonatkozó törvényes rendelkezésekről, az okirat értelméről és körülményeiről felvilágosítani tartozik.

De figyelembe veendő emellett az 1894:XVI. t.-c. 55. §-ának 2. pontja is, amely szerint a hagyatéki tárgyaláson az eljáró királyi közjegyzőnek meg kell állapítania, hogy mint örökösöknek kiknek van öröklési igényük és milyen címen.

Ide vonatkozólag a N. N. hagyatékáról felvett jegyzőkönyvben az foglaltatik, hogy a szerzeményi vagyonban öröklésre hivatva volna törvényes felmenői öröklés címén felerészben özv. N. R.-né, felerészben néhai N. R. jogán gyermeke, N. P. A kir. közjegyzőnek ez a megállapítása azonban arra való tekintettel, hogy az örökhagyó házastárs hátrahagyásával halt el, nyilván téves jogi felfogáson alapult és alkalmas volt a hátrahagyott házastárs (a felperes) megtévesztésére.

Mivel ezek szerint az eljáró kir. közjegyző a felperest jogai felől fel nem világosította, sőt egyenesen tévedésbe ejtette, ezért a felperesnek joga van megtámadni az ez alkalommal kötött osztályos egyezséget annyiban, amennyiben az a szerzeményi ingóknak átadásáról intézkedik.

S ha való is F. F. kir. közjegyzőhelyettesnek a perben tett vallomása, amely szerint a felek előzőleg dr. G. G. kir. közjegyzővel értekeztek s ő hozzá már kész tervezettel jöttek, — ebben az esetben az 1874:XXXV. t.-c. 59. §. második bekezdése értelmében a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvbe kellett volna venni, hogy a felek törvényes rendelkezésekre történt figyelmeztetés után is megmaradtak kérelmük mellett. Ez azonban nemcsak, hogy meg nem történt, hanem a jegyzőkönyv a fentiek szerint egyenesen a kir. közjegyzőnek jogilag téves megállapítását tartalmazza a felek öröklési jogait illetően.

Nem sértett tehát a fellebbezési bíróság jogszabályt, amikor az osztályos egyezséget az ingókról intézkedő részében érvénytelennek tekintette. (C. —P. I. 5901/1927.)

371. Ha a hagyatéki tárgyaláson létrejött oly egyezség, mely szerint a hagyatéki ingatlant az örökhagyó valamelyik

örököse kapja tulajdonul azzal a korlátozással, hogy az az ő halálával más örököst, vagy más egyéb személyt illesen, noha az örökhagyó nem tett ily utóörököst rendelő végintézkedést: érvényes akkor is, ha nem bir az 1876: XVI. t.-c. szerint a végintézkedésekre megszabott alaki kellékekkel.

Indokolás: A . . . hagyatéki iratok szerint az 1908. évi április hó 12-én elhalt N. Györgyné hagyatékának tárgyalása alkalmával. 1908. évi október hó 12-ik napján az érdekelt felek között a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt oly értelmű egyezség jött létre, amely szerint az összes hagyatéki ingatlanokat kapja tulajdonul az örökhagyó egyetlen gyermeke: N. Tamás (a felperes) és pedig azzal a korlátozással, hogy az egyezségben megjelölt ingatlanokra a hátrahagyott házastárs, N. György javára a holtig tartó haszonélvezeti jog bekebeleztesse, míg a hagyatékhoz tartozó többi ingatlanokra, vagyis a per tárgyát tevő ingatlanokra a felperes gyermekei, névszerint N. Julianna, kiskorú N. Jenő és kiskorú N. Ilona s netán születendő gyermekeik javára az utóöröklési jog feljegyeztessék.

A hagyatéki bíróság az 1908. évi december hó 18. napján kelt átadó végzésével a hagyatékot az említett egyezség értelmében átadta s a telekkönyvi hatóság az átadó végzésben foglalt megkeresés alapján a per tárgyát tevő ingatlanokra, illetve ingatlan illetőségekre a felperes tulajdonjogának bekebelezésével egyidejűleg az utóöröklési jogot N. Julianna, kiskorú N. Jenő és kiskorú N. Ilona javára feljegyezte.

N. Györgyné örökhagyó nem hagyott maga után oly végrendeletet, illetve nem tett egyéb oly végintézkedést, amely utóörökösrendelést foglal magában.

S minthogy utóörököst csak az örökhagyó rendelhet ki és pedig végrendeletben, öröklési szerződésben vagy halálesetre szóló ajándékozási szerződésben, ennél fogva a fentebb ismertetett egyezség megkötése alkalmával a felek akkor, amikor utóöröklésről intézkedtek, az akaratuk kifejezésére helytelen megjelölést használtak.

Az említett egyezség alkalmával ugyanis az érdekelt felek akarata arra irányult, hogy az egyezségben megjelölt ingatlanokat a felperes kapja tulajdonul azzal a korlátozással, hogy halálával

ezeknek az ingatlanoknak a tulajdonjoga a felperes gyermekeit illesse.

Tulajdonképpen ily módon kellett volna a hagyatéki bíróságnak a hagyatékot átadni s a felperes tulajdonának bekebelezése és az alperesek utóöröklési jogának feljegyzése helyett a felperes javára a tulajdonjogot a telekkönyvi rendtartás 131. §-a értelmében akként kellett volna bekebelezni, hogy a tulajdonjog haláláig a felperest, a felperes halálával pedig gyermekeit, tudniillik N. Juliannát, kiskorú N. Jenőt és kiskorú N. Ilonát illeti.

Kétségtelen azonban, hogy az utóöröklési jog feljegyzése jogilag egy jelentőségű a tulajdonjog említett korlátozásának telekkönyvi kitüntetésével, amennyiben mind a kettőnek jogi hatása ugyanaz.

Mivel az említett egyezség megkötésével a felek a N. Gy.-né hagyatékára vonatkozó öröklés kérdését kívánták szabályozni és pedig akkép, hogy a hagyatékhoz tartozó bizonyos ingatlanok a felperes haláláig a felperest, aztán pedig a három gyermeket illessék egyenlő arányban:

ebből következik, hogy az egyezség megkötésével a felek nem célozták a felperes vagyonában való öröklés szabályozását, hanem csak azt az időpontot határozták meg, amelytől kezdve az említett hagyatéki ingatlanokra a tulajdonjog a felperes három gyermekét illeti.

A szóbanlevő egyezség tehát a N. Györgyné örökhagyó hagyatékához tartozó ingatlanok tekintetében tartalmazza az öröklést szabályozó osztályt, az ily egyezség érvényességéhez pedig nem kívántatik meg, hogy az az 1876: XVI. törvénycikk 21. és 33. §-ai szerint a közvégrendeletnek, illetve az öröklési szerződések felvételére megszabott különleges alakszerűségnek is megfeleljen.

Téves a felebbezési bíróságnak ezzel ellenkező álláspontja, amely szerint az említett egyezség nélkülözvén az 1876: XVI. t.-c. 33. §-ában meghatározott alaki kellékeket, abban az utóöröklési jog feljegyzésére vonatkozó, halálesetre szóló rendelkezés érvényesen megállapítható nem volt.

Az alperes ama felülvizsgálati kérelme, hogy a felebbezési bíróságnak ez az indokolása kihagyassék, a kir. Curia ellenkező álláspontja folytán tárgyatalanná vált.

Mivel a fentebb kifejtettek szerint nem utóöröklés rendeléséről van szó, hanem a felperes gyermekei az örökhagyó hagyaték

tékához tartozó ingatlanok egyrészét a felperes halálától kezdődő hatállyal már megszerezték — és pedig ellenkező kikötés hiányában egyenlő arányban, — ezért nem lehet szó arról, hogy valamelyik testvérnek a felperes előtt való elhalálozása esetében az ő része megürültnek, ő pedig az öröklésből kiesettnek tekintessék s ehhez képest a növendékjog szabályai alkalmaztassanak.

Mint hogy tehát az egyezség értelmében a felperes halálával a vonatkozó ingatlanok egyharmadrészben N. Juliannát, egyharmadrészben N. Jenőt, egyharmadrészben N. Ilonát illetik,

s mint hogy a két utóbbi nevezett a javukra feljegyzett utóöröklési jog törlését nem ellenezték:

ezért a kereset tárgyát tevő ingatlanok, illetve ingatlanilletőségek tekintetében a kereset tárgyában a királyi Curia a rendelkező rész értelmében határozott.

Érintetlenül hagyta tehát a királyi Curia az említett ingatlanok, illetve ingatlanilletőségek egyharmadrészére vonatkozóan az utóöröklési jognak N. Julianna alperes javára történt feljegyzését, mivel a feljegyzés jogi jelentősége azonos annak feltüntetésével, hogy az egyharmadrész tulajdona a felperes halálával N. Juliannát fogja illetni. (P. I. 20/1928.)

372. A megengedettnél magasabb tárgyalási díj felszámítása nem fegyelmi vétség. Az 1874:XXXV. t.-c. 192. §-a szerint a közjegyzői fegyelmi eljárásban is alkalmazandó 1871:VIII. t.-c. 54. §-a értelmében a közvádoló és vádlott fél az elsőbíróság ítélete ellen a kihirdetés utáni huszonnégy óra alatt élhetnek fellebbezéssel és fellebbezés esetében a kézbesítéstől számított három nap alatt a fellebbvitelt írásban is indokolhatják.

A vádlott kir. közjegyzőnek az a ténye, hogy a hagyatékok tárgyalásáért a megengedettnél magasabb összegű díjakat számított fel és hogy ügykönyvéről a kir. törvényszék elnökének az 1928. év elején olyan másolatot mutatott be, amely másolat az eredetitől eltért, a m. kir. Kuria kisebb fegyelmi tanácsa szerint egymagában még nem meríti ki valamely fegyelmi vétség tényálladékát.

A m. kir. Kuria kisebb fegyelmi tanácsának eddigi gyakorlata szerint is a hagyatéki ügyekben a törvényesnél magasabb díj felszámítása egymagában fegyelmi vétségnek nem minősíthető, mert az 1894:XVI. t.-c. 121. §-a értelmében a hagyatéki ügyekben a

kir. közjegyző díjait és költségeit a hagyatéki bíróság állapítja meg, amely nemcsak jogosított, de köteles is a közjegyző részéről túlmagasan felszámított díjakat a törvény, illetve a törvényes rendeletek normájához képest leszállítani és ennek megfelelően a feleknek visszafizettetni.

Ebből folyik, hogy a túlmagas felszámítások csak abban az esetben merítenék ki a fegyelmi vétség tényálladékát, ha azokat a kir. közjegyző rendszeresen gyakorolja.

A m. kir. Kuria kisebb fegyelmi tanácsának tapasztalatai szerint is a kir. közjegyzők az ügykönyv „Észrevételek“ rovatát különbözőképen vezetik, vagy egyáltalában ki sem töltik, azok kieméríthetők ugyan a kisebb szabálytalanságnak, de nem a súlyosabb beszámítás alá eső fegyelmi vétségnek fogalmát.

Az óváskönyv szabálytalan vezetésének a m. kir. Kuria kisebb fegyelmi tanácsának megítélése szerint közjegyzői fegyelmi vétséget képez. (Kuria Kft. 211/1928/22. sz.)

373. Végrendeleti tanukra nézve fenforgó kizáró körülmény. A felperes a végrendeletnek megjelölt pontjait azon az alapon támadja meg, hogy a három első tanu oly rokonsági kapcsolatban áll a peres felekkel, melyet az 1876:XVI. tc. 9. §-a kizár. Mint hogy pedig e tanu nélkül a szükséges számú tanu nem volt jelen a végrendelet az alperesekre vonatkozó részében érvénytelen.

N. N.-ra vonatkozólag ez a kizáró körülmény abban áll, hogy a tanuként szereplő N. N. ennek az alperesnek testvére. Ez a tény nem vitás, keresztlevelekkel is bizonyítva van.

A kir. törvényszék ehhez képest a végrendeletet erre az alperesre vonatkozó részében a Pp. 390. §-a értelmében érvénytelennek nyilvánította.

Az 1876:XVI. tc. 9. §-a ezt az oldalrokont zárja ki a végrendeleti juttatásból, aki a végrendeleti tanunak szüleitől és nagyszüleitől származó oldalrokona, unokatestvért bezárólag.

A törvénynek ez a rendelkezése nem hagy fenn kétséget, abban a tekintetben, hogy a nagyszülők is felmenő unokatestvérek kapcsolatban tulterjedő oldalrokonság már nem akadályozza annak, hogy valaki mint végrendeleti tanu közreműködhesse.

A törvénynek ezt a rendelkezéseit kiterjesztőleg magyarázni és a dédszülőkig kiterjeszteni nem lehet. (Szombathelyi kir. törvényszék. P. 2818/4/928.)

374. Zálogjog ingó dologon átadás nélkül is szerzhető?

Az elsőbíróságnak meg nem támadott megállapítása szerint a peres felek a közöttük fennállott, de teljesedésbe nem ment társasági szerződésből keletkezett jogviszonyt rendező, A. alatt elfekvő okiratba foglalt megállapodásban a felperes követelésének biztosítására zálogjog létesítését célozták, amelynek tárgya az adós alperesek móri fűrésztelepén levő, tulajdonukat képező félstabil gőzgép volt, — és hogy ennek a gőzgépnek a hitelező felperes birtokába való tényleges átadása nem történt meg, hanem a gőzgép továbbra is az alperesek használatában maradt.

Zálogjog megállapításához a K. T. 302. §. értelmében szükséges ugyan, hogy a tulajdonos a dolgot a hitelezőnek átadja, —

minthogy azonban az elsőbíróság ítéletében felsorolt tényekből okszerűen azt kell következtetni, miszerint a felek akarata arra irányult, hogy a szóban forgó gőzgép a felperes részére zálogként lekötöttnek és részére átadottnak tekintessék,

a zálogszerződést, melynek hatályát nem befolyásolja az, hogy annak tárgya az adósok használatában hagyatott, érvényesen létrejöttek és az ilyképpen a felperes által szerzett zálogjogot az alperesekkel szemben hatályosnak kell tekinteni.

Ezért az elsőbíróságnak ennek megfelelő, egyebekben meg nem támadott döntése az anyagi jogot nem sérti. (K. P. IV. 4444/927.)

92. Dr. Krausz Győző mohácsi kir. közjegyző keres gyakorlott **közjegyzőjelöltet**.

93. Teljes perfekt közjegyzőjelölt, ki két évi jelölti gyakorlaton felül fél ügyvédi vizsgával rendelkezik, német és szláv nyelvet beszél, állást változtatna hol mint helyettes is megmaradhatna. Cím a kiadóhivatalban. (3.)

94. Doctor juris 2 évi ügyvédjelölti gyakorlattal a fővárosban, vagy nagyobb vidéki városban **közjegyzőjelölti** állást keres. (2.) Cím a kiadóban.

95. Utolsó éves ügyvédjelölt, közjegyző rokona, Budapesten közjegyzőjelölti állást keres. Cím a kiadóban. (11.)

96. Hagyatéki és tkvi ügyekben teljesen perfekt közjegyzősegéd állást keres. Cím a kiadóban. (5.)

97. Telekkönyvi ügyekben és közjegyzői irodakezelésben teljesen jártas, németül tudó perfekt gépirónó állást keres. Cím a kiadóban. (10.)

98. Angolkisasszonyoknál kereskedelmi érettségit tett 22 éves r. kath. urileány, mérnök leánya, német és francia nyelvtudással, közjegyzői irodában egyelőre mint **gépirónó**, később segéd, lehetőleg a fővárosban, esetleg azonban vidéken is állást keres. (9.) Cím a kiadóban.

Ezenkívül is számos állást kereső helyettes, jelölt, segéd, irnok és gépirókisasszony nyilvántartásban.

A hirdetés díja alkalmazottat keresőknek 2.— P. alkalmazást keresőknek 1.— P.

Felkérjük az alkalmazottat és alkalmaztatást keresőket, hogy amennyiben közvetítésünk sikerrel jár, sziveskedjenek az eredményt velünk közölni, nehogy régen betöltött állások és elhelyezkedett állástkeresők nyilvántartása felesleges munkával járjon s levelezést okozzon.